

KERKENBELEIDSPLAN PEER

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

MEI 2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
INLEIDING.....	4
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	5
2. FICHE PER KERKGEBOUW	6
2.1. Sint-Trudo Peer	6
2.1.1. Identificatie.....	6
2.1.2. Beschrijving.....	7
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	20
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	21
2.2. Sint Trudo Grote-Brogel	22
2.2.1. Identificatie.....	22
2.2.2. Beschrijving.....	23
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	30
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	30
2.3. Sint-Trudo Wijchmaal	31
2.3.1. Identificatie.....	31
2.3.2. Beschrijving.....	32
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	38
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	38
2.4. Sint Hubertus Erpekom	40
2.4.1. Identificatie.....	40
2.4.2. Beschrijving.....	41
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	43
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	44
2.5. Sint-Ursula Kleine-Brogel	45

2.5.1.	Identificatie.....	45
2.5.2.	Beschrijving.....	47
2.5.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	51
2.5.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	51
2.6.	Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer.....	52
2.6.1.	Identificatie.....	52
2.6.2.	Beschrijving.....	53
2.6.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	56
2.6.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	56
2.7.	Sint-Jozef Wauberg	57
2.7.1.	Identificatie.....	57
2.7.2.	Beschrijving.....	58
2.7.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	59
2.7.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	59
3.	NAAR EEN ONDERBOUWDE TOEKOMSTVISIE.....	61
3.1.	Sint-Trudo Peer.....	61
3.2.	Sint-Trudo Grote-Brogel.....	61
3.3.	Sint-Trudo Wijchmaal.....	62
3.4.	Sint-Hubertus Erpekom.....	62
3.5.	Sint-Ursula Kleine-Brogel	62
3.6.	Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen.....	63
3.7.	Sint-Jozef Wauberg	63
3.8.	Schematisch overzicht.....	63
4.	PLAN VAN AANPAK	65
5.	BESLUIT	65

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente PEER. Het gaat om de volgende 7 kerken en 6 parochies:

- Sint-Trudo Peer (Parochie Sint-Trudo Peer Centrum)
- Sint-Trudo Grote-Brogel (Parochie Sint-Trudo Grote Brogel)
- Sint-Trudo Wijchmaal (Parochie Sint-Trudo Wijchmaal)
- Sint-Hubertus Erpekom (Parochie Sint-Trudo Grote Brogel)
- Sint-Ursula Kleine-Brogel (Parochie Sint-Ursula Kleine-Brogel)
- Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer (Parochie Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer)
- Sint-Jozef Wauberg (Parochie Sint-Jozef Wauberg)

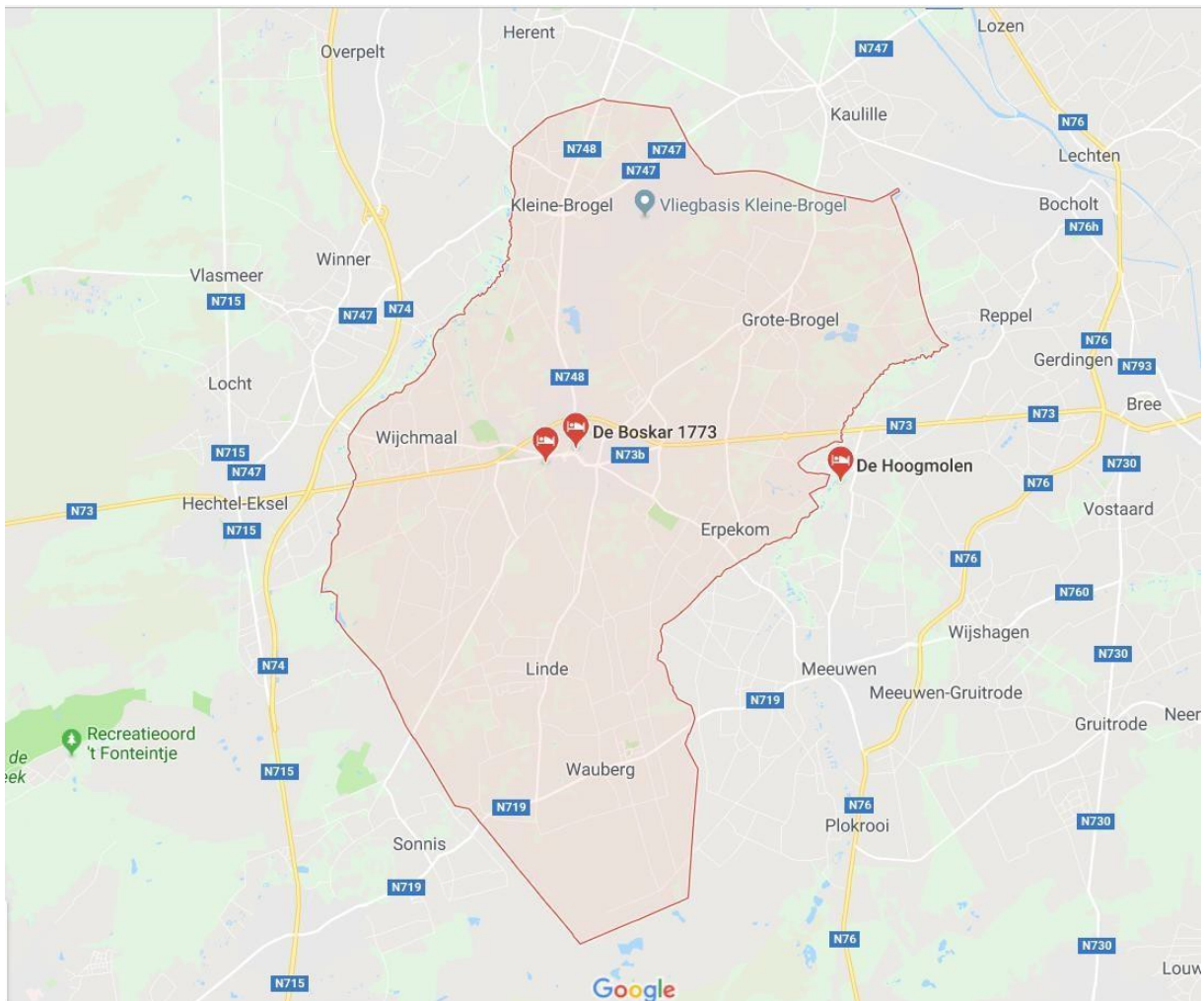
Deze versie van het kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen Stad Peer, het centraal kerkbestuur van Peer en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren.

In dit nieuwe kerkenbeleidsplan worden alle gegevens van het parochiekerkenplan 2018 samengevoegd met andere beschikbare gegevens in het bijzonder de nieuwe fiches voor de kerken van Grote-Brogel en Erpekom en het dossier nevenbestemming voor de Sint-Trudokerk van Wijchmaal.

Handtekening bisschop

Handtekening Stad Peer

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Trudo Peer

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Trudo Peer

Geografische ligging

- Kerkstraat z/n 3990 Peer
- Provincie: LIMBURG

Plaats in de kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Peer Sint-Trudo

Eigenaar: Toren : Stad Peer
Kerkgebouw : Kerkfabriek Sint-Trudo Peer

Bescherming(en): is beschermd als monument kerk Sint-Trudo, bescherming is geldig sinds 21-09-1936.

Kadastrale gegevens: Peer, eerste afdeling sectie F 113C.

Ondernemersnummer: 0211.408.431.

Oprichtingsdatum parochie Sint-Trudo Peer: 1254.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Belangrijkste bouwfases:

- **10-11 eeuw: eerste aanwijzing van kerk op de huidige plaats**
- **1072: bouw romaanse kerk**
- **15° eeuw: bouw gotische kerk met nieuwe toren (tevens verdedigingstoren).**
- **1895-1896: neogotische verbouwing**
- **1995-1996: zeer grondige restauratie kerk & toren**
 - **2002-2004: zeer grondige restauratie binnenzijde kerk**

Zowel kerk, toren en orgel zijn beschermd als monument sinds 1936.

Het Clerinx-orgel uit 1846, zijn volledig gerestaureerd in 2005-2006.

De toren herbergt een kerkschattenmuseum en een 64-klokkige beiaard. De kerk maakt deel uit van beschermd stadsgezicht "Peer binnen de vesten".

In de kerk staat een eeuwenoud Mariabeeld "O.L. Vrouw van Zeven Weeën" (1550) waarvoor er in Peer een echte verering is.

Tevens zijn er enkele waardevolle beelden en schilderijen zoals "rust op de vlucht naar Egypte" en "de zittende Madonna met het Kindje Jezus op de schoot". Ook de zeer mooie glasramen dienen zeker vermeld te worden.

Informatie uit Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80653>

De Sint-Trudokerk kent een lange geschiedenis die nauw verbonden is met de geschiedenis van Peer. De kerk wordt gedomineerd door haar imposante gotische toren.

Historiek

Er wordt aangenomen dat de eerste parochiekerk binnen het uitgestrekt gebied 'Ochsinala' (dat naast Peer ook Eksel, Neerpelt, Brogel, Erpekom, Wijchmaal, en Helchteren bevat) werd gesticht in Peer. In een diploma van paus Paschalis II, dat in 1107 de privileges en bezittingen van de abdij van Sint-Truiden ratificeerde, staat deze eerste kerk als enige kerk vermeld. Ook in de bevestiging van

deze privileges van Sint-Truiden door tegenpaus Victor IV in 1161 is enkel sprake van de kerk van Peer. Pas in het diploma van Alexander III in 1178 wordt naast de kerk in Peer ook de kerk van Eksel en Helchteren tot de bezittingen van de abdij gerekend.

Meer dan waarschijnlijk vormde Peer de uitgestrekte primitieve parochie waarvan, reeds tussen 1107 en 1170 Helchteren en Eksel als parochies onafhankelijk werden. Tot dan genoot enkel Peer het voorrecht van het doopsel en de begrafenis. Vermoedelijk kort na 1249 werden ook Grote-Brogel en Erpekom van Peer afgescheiden. Voor Neerpelt wordt in 1254 van een pastoor of 'investitus' gesproken. Wijchmaal tenslotte kreeg pas parochiale rechten in 1608.

Het eerste houten kerkje

Over het allereerste bedehuis van Peer is slechts weinig bekend. Volgens de overlevering zou de Heilige Trudo een plaats aan de uiterste grens van Haspengouw bevrijd hebben van een wormenplaag. Als dank daarvoor zouden boeren een kapel opgericht hebben in de nabijheid van een linde. J.B. Grammaye, vanaf 1600 historiograaf van aartshertog Albert, brengt dit gebeuren in verband met het Peers gehucht Linde.

Een eerste historische bron wordt geleverd door Rudolphus die in zijn kroniek van de abdij van Sint-Truiden, geschreven tussen 1108 en 1138, een lijst opsomt van kerken die door abt Adelardus II (1055-1082) rond 1070 opgericht of gerestaureerd werden. De kerken van Wijchmaal en Peer komen op deze lijst voor.

G. Stinissen situeert de oprichting van een eerste houten kerkje in Peer in 950. Het houten kerkje werd als snel vervangen door een veldstenen kerkje en in het derde kwart van de 11de eeuw opnieuw vervangen door het volgend exemplaar. P. Lauwers meent nog een spoor van dit 11de-eeuwse kerkgebouw te kunnen herkennen aan de oostkant van de huidige kerk, in een muurgedeelte opgetrokken in houw- en veldstenen.

Bouw van de gotische kerktoren

De heerlijkheid Peer werd in het begin van de 14de eeuw door graaf Lodewijk van Loon als bruidsschat geschonken aan zijn dochter Maria, toen deze huwde met Evrard de la Marck. Deze laatste versterkte de lokaliteit in 1367 met wallen en poorten. Peer verkreeg evenwel niet een stedelijk vrijheidscharter. Rond 1460 was Peer sterk gegroeid en in het bezit van drie poorten (de Kerkepoort, de Nieuwe Poort en de Oude Poort). Voornamelijk de wolhandel droeg bij tot dit succes. De economische bloei weerspiegelde zich dan ook in de vergroting van de parochiekerk, vooral dan met de aanvang van de bouw van de majestatische toren.

Volgens Grammaye werd met de bouw van de toren aangevangen in 1392 en maakte de bouw van de toren, de hoogste van de Limburgse Kempen, deel uit van de stadsversterking. J. Coenen plaatst de toren echter pas in de 15de eeuw, meer bepaald rond 1483. Hij verwijst daarvoor naar de stijlkenmerken van de toren enerzijds en naar de troebelen tussen Horn en Arenberg. De functie van de toren zou volgens Coenen immers in de eerste plaats defensief geweest zijn. A. Morren suggereert zelfs de mogelijkheid dat de toren gebouwd zou zijn als gedenkteken voor de dramatische gebeurtenissen van 1483, waarbij Peer werd platgebrand in de strijd tussen Jan van Hornes en G. Van der Marck. Nochtans speelde een belangrijk gedeelte van deze burgeroorlog zich

af in de kerk en de toren. Een deel van de bevolking had er namelijk toevlucht in gezocht. Onder belofte van lijfbehoud werden ze echter naar buiten gelokt en omgebracht. Ongeveer 1500 mensen lieten daarbij het leven.

Andere vorsers zijn nog andere meningen toegedaan. Zo situeerde provinciaal directeur Lambert Jaminé uit Hasselt de bouw van de toren op het einde van de 15de of het begin van de 16de eeuw. Dat staat te lezen in de notities van zijn vooronderzoek voor de grondige verbouwingswerken op het einde van de 19de eeuw. De bouw van de kerk zelf plaatste hij, doch steeds zonder bronvermelding, in de 14de eeuw, koor en transept aan het begin van de 15de eeuw. Voor T. Waegeman is het voorkomen van overhoekse steunberen bij de toren een argument voor een datering in de 15de eeuw.

Bouw van de het transept, het koor en het schip

De prent van RemacleleLoup in de 'Saumery's Délices du Pays de Liège' (1744) laat duidelijk zien hoe nauw het bedehuis aansloot bij de vroegere omwalling en de in de onmiddellijke nabijheid gelegen Kerkepoort. Volgens deze prent bevond het portaal zich toen halverwege de kerk ten zuiden.

In 1400 werd melding gemaakt van de kosterij en van twee beneficiën, met name het altaar van Onze-Lieve-Vrouw en een tweede, pas gesticht altaar, van Sint-Niklaas.

Mogelijk werd de bouw van de toren beëindigd voor 1422, toen ook het transept werd gebouwd. Die datum valt af te lezen uit het opschrift op hardstenen latei van de toegemetselde paradijspoort in de zuidelijke transeptarmsluiting: "INDEN IAER ONS HEREN M CCCC EN XXII/DES ANDERS DAECHS INDEN MEY WART DIT/FRAITWERCK AENGHELACHT VAN IAN GROETHOEY". In het tweede kwart van de 15de eeuw werd ook het koor, en waarschijnlijk ook het schip, gebouwd door de uit Maastricht afkomstige Jan Groethoei.

Vanaf 1485 werd het altaar van Sint-Lucia vermeld, terwijl het altaar van Sint-Niklaas toen verbonden was met dat van de Heilige Geest. Vanaf de 16de eeuw komen het altaar van het Heilig Kruis (1510) en het altaar van Sint-Anna, Sint-Sebastiaan en Sint-Antonius (1566) voor.

Aftakeling van de gotische kerk op het eind van de 16de en aan het begin van de 17de eeuw. Daar waar Peer zich van de 14de tot de 16de eeuw had ontwikkeld tot een bloeiende stad dankzij de wol- en lakennijverheid, verviel het in de loop van de 16de eeuw vrij snel terug tot een gewoon dorp. Er waren opeenvolgende innamen, plunderingen, brandstichtingen en verwoestingen door de Oostenrijkse troepen en in 1599 werd Peer aangevallen door muitende Spaanse soldaten die er brand stichtten. Zoals in 1483 hadden de bewoners hun toevlucht gezocht in de kerk en de toren.

In 1606 waaide bij een storm de slanke naaldspits van de toren, die veel hoger was dan de huidige, om en stortte neer op het schip van de kerk. De schade was aanzienlijk. Een gedeelte van het ingestorte gewelf was nog niet hersteld toen pastoor Corten zijn aanvullingen noteerde bij de historiek van Grammaye in een begeleidende brief van 20 maart 1643. De naaldspits werd uiteindelijk vervangen door een stompe peervormige torenspits.

Het kerkgebouw bleef in een uiterst bedenkelijk staat in de eerste helft van de 17de eeuw. Dat wordt bevestigd in het verslag van de archidiakenale visitatie van 1648. Op dat moment bleken alle ruiten in het schip, de toren, zijbeuken en het koor gebroken. Er was tevens geen kerkmeester.

In 1654 werd Peer opnieuw geplunderd en in brand gestoken, ditmaal door Lorreïnse troepen. En opnieuw hadden de bewoners hun toevlucht gezocht in de kerk en de toren. Toen de aanvallers ermee dreigden de toren op de blazen, gaven de inwoners zich over. Meester over de stad plunderden de troepen op grote schaal. Ook de kerk bleef niet gespaard. Naast de toren bleef van de kerk slechts een deel van het gewelf voor het koor en in de zijbeuken, samen met de kolommen gespaard. Bijna alle kronieken en stadsarchieven, bewaard achter het hoogaltaar en in de sacristie, gingen verloren. De sporen van deze brand zijn thans nog zichtbaar in de rood geblakerde mergelstenen van de oostelijke gevel van het transept, vlak boven het dak van de noordelijke sacristie. Door de zware beschadiging was de pastoor verplicht de diensten in het klooster van de zusters franciscanessen te houden.

Herstellingen en renovaties in de 17de eeuw.

Na een periode van verval volgde een periode van de eerste grote renovatiegolf. De tweede helft van de 17de eeuw werd beheerst door ruim opgezette restauratie- en herinrichtingswerken.

In 1666 werd het koor verhoogd en werd de sacristie gebouwd. In 1683-1685 werd het mergelstenen gewelf van de kerk grondig hersteld. Bij deze gelegenheid werd ook het interieur grondig aangepakt.

Nog vóór 1700 werd de kerk verrijkt met veel nieuw meubilair. Luidens het aartsdiaconale visitatieverslag van 1699 bestonden in de kerk vier beneficiën, met name het altaar van Onze-Lieve-Vrouw, het altaar van de Heilige Geest en Sint-Niklaas, het altaar van Sint-Sebastiaan, Sint-Christoffel en Sint-Lucia en het altaar van het Heilig Kruis en Sint-Anna, dat vóór 1646 werd verenigd met de kapelanie.

Herstelling en renovaties in de 18de eeuw.

De tand des tijds had stilaan aan kerk en kerktoren geknaagd, wat in de tweede helft van de 18de eeuw aanleiding gaf tot talrijke herstellingen. In 1756 liet men de lage torenspits herstellen. De stad Peer droeg grotendeels bij tot de herstellingen van de muren en het dak van de kerk in 1785.

De aftakelende toren werd een eerste maal onder handen genomen in 1772, een tweede maal in 1781. In 1783 stelde men iemand aan voor het onderhoud van de voet van de toren. In 1794 werden 10.000 mergelstenen aangekocht voor de kerk. In januari 1799 werden de klokken door de Fransen weggehaald, waarbij de Mariaklok van 1641 gespaard bleef.

Herstelling en renovaties in de 19de eeuw.

Nog omvangrijker waren de herstellingscampagnes aan het eind van het ancien régime. Aanleiding was een brand in de toren veroorzaakt door een blikseminslag in 1802. Er diene twee klokken hersteld en geremonteerd te worden. Er werd een derde nieuwe klok gegoten en opgehangen. Naast de torenspits werden ook de kerkpijlers, de muren en de daken van de zijbeuken, schip en koor hersteld.

Tussen 1802 en 1810 werd het hoofdaltaar gemarbreerd door Pierre Martin Bovy uit Diest en werd heel wat mobiliair hersteld. In 1840 werden ook de drie andere altaren geverfd, gemarbreerd en verguld.

In de tijdspanne 1840-1905 was de derde renovatie in neogotische stijl aan de beurt. In 1846-48, werd het oude orgel verkocht en werd een nieuw classicistisch orgel, gebouwd door Jan Arnold Clerinx (1816-98), orgelmaker van St.-Truiden, aangekocht, waarvoor ook een nieuwe neogotische orgeltribune werd aanbesteed. Omstreeks dezelfde tijd werd de torenruimte op de gelijkvloerse verdieping heringericht en aan weerszijden van een centrale doorgang van een bergruimte voorzien.

In 1849-1850 werd de kerktoeren geïnspecteerd door provinciale architect Lambert Jaminé uit Hasselt. Daarop volgden herstellingswerken. Na 13 maart 1871, datum van inzegening van het nieuwe kerkhof op de Weg naar Wijchmaal, verdween het oude kerkhof, dat aan de zuidzijde lag. Op de Ferrariskaart (1771-1777) en in de Atlas van de Buurtwegen (1845) was het kerkhof aangeduid met het voormalige dodenhuisje.

In 1885 volgde een visitatie door architect Léon Jaminé uit Hasselt, waarop pas in 1905 herstellingswerken werden uitgevoerd. In 1885-1887 werd het koor hersteld en werden twee nieuwe sacristieën gebouwd, waarvoor een aantal koorvensters verkort en verbreed dienden te worden. Het 17de-eeuwse plafond dat na de verwoesting door de Lorreinen was vervangen door een plaasteren welfsel op lattenwerk in Lodewijk XVI-stijl werd afgebroken. In de plaats kwam een reconstructie van een kruisribgewelf met mergelstenen ribben en gemetselde bogen. Het hoofdaltaar werd afgebroken en in 1888 vervangen door een nieuw neogotisch altaar door atelier P. Peeters uit Antwerpen. Vanaf datzelfde jaar werden ook de barokke rondboogvensters van het schip vervangen.

In 1892 koos men ervoor de kerk, met uitzondering van het koor, herop te bouwen. Dat vond men noodzakelijk gezien het versnelde verval van het bedehuis, hetgeen volgens Léon Jaminé vooral toe te schrijven was aan de schokken en trillingen, veroorzaakt door de te kort bij het schip gelegen spoorweg. In 1894 kregen de plannen meer concrete vorm en besloot men de bestaande kerk, met uitzondering van koor, sacristieën en pilaren der middenbeuk, af te breken en herop te bouwen. In 1895-1897 volgde de quasi totale herbouw van het schip naar ontwerp van architect H. Martens uit Stevoort. Tevens werd de kerk vergroot, voornamelijk door een aanzienlijke verbreding van de zuidelijke zijbeuk, de verhoging van de middenbeuk, die een lichtbeuk kreeg met ronde, neogotisch getraceerde vensters, en de vervanging van de kruisribgewelven door houten kloostergewelven. De voorlopige glasruiten werden vervangen door glasramen naar ontwerp van Jeurissen uit Hasselt. Het was provinciaal architect Léon Jaminé die de goedkeuring gaf voor de restauratie.

Herstelling en renovaties in de 20ste eeuw.

In de 20ste eeuw vonden wederom enkele herstellingen en modernisering plaats. De aanvankelijk plannen voor de vergroting van het koor getekend door architect H. Martens uit Stevoort, werden vrijdeld door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. In 1909 kreeg men de toelating voor de bouw van een tochtportaal ten zuiden, naar ontwerp van Martens. In 1912 werd een aantal waardevolle objecten uit de Deusterkapel naar deze kerk overgebracht.

In 1950 werd het ontwerp van architect R. Beken voor herstellingswerken voorgelegd en goedgekeurd, met name voor het herstel van de dakbedekking en het metselwerk. In 1954-1956 vonden herstellingswerken plaats aan de toren. Zo werd onder meer de torenspits met kruis vernieuwd en werd een betonvloer aangebracht op de bovenverdieping. In 1957 werden de dakgoten hersteld, zoals een inscriptie op een van de mergelblokken van de oostelijke gevel van het middenschip prijs geeft.

In 1960 verdween het oude dodenhuisje van het voormalige kerkhof. In 1961-1962 vonden herstellingswerken plaats aan bedaking van toren. In 1987 werd het kerkplein ingericht met bebouwing en de aanleg van een parking ten zuidwesten naar ontwerp van architect F. Van Oostveldt uit Peer. Er werden ook jonge linden voor de kerk geplaatst.

In 1995-1996 vonden opnieuw herstellings- en onderhoudswerken plaats aan de toren en de kerk naar ontwerp van architect P. Stevens uit Hasselt. De glasramen werden gerestaureerd door glazenier De Neve uit Iddergem. Op 10 mei 1992 werd een beiaard gehangen door Petit&Fritsen uit Aarle-Rixtel. In 1997 werd deze uitgebreid tot de grootste beiaard van het land.

Herstelling en renovaties in de 21ste eeuw.

In 2000-2001 werd een toekenning bekomen van een premie voor restauratiewerken aan het interieur. Zo werden onder meer werken uitgevoerd met betrekking tot centrale verwarming en sanitair, elektriciteits-, schilder- en ruwbouwwerken, alsook restauratie van het orgel.

De toren van de kerk deed inmiddels ook dienst als museum. Op de tweede bouwlaag wordt het mechanisch aandrijfsysteem van het torenuurwerk van 1875 tentoongesteld, op de derde geleding de gerestaureerde klokkenstoel met Mariaklok van 1641 en op de vierde geleding de beiaard van 64 klokken.

Opgravingen

In 2002 werd archeologisch onderzoek uitgevoerd in de kerk. Daarbij werden de funderingen van de gotische kerk aangetroffen. Het gotische transept was op de funderingen van de romaanse kerk gebouwd. Een opschrift boven de paradijspoort dateert van deze aanleg in 1422. Ten oosten van de oude romaanse toren werd de gotische toren met vierkant grondplan gebouwd.

In de bouw van de gotische kerk kunnen drie fasen onderscheiden worden. In een eerste fase werd de zuidelijke zijbeuk aangebouwd en werden twee rijen zuilen in het schip geplaatst. De oude romaanse noordelijke buitenmuur bleef hierbij behouden. In een tweede fase werd het transept gebouwd (te dateren in 1422). Waarschijnlijk werd toen ook het koor opgericht. In een derde fase werd het schip met een noordelijke zijbeuk uitgebreid en vond de aansluiting met de gotische toren plaats.

Van de romaanse kerk werden de noordelijke, zuidelijke en westelijke buitenmuren, de aanzet van het koor en de funderingen van toren en transept teruggevonden. Deze romaanse kerk kan gereconstrueerd worden als een rechthoekige zaalkerk met halfronde apsis.

In de kerk werd naast een aantal graven, ook een kalkstenen blok aangetroffen met in elke hoek vier kruisjes en één kruis in het midden. Deze steen kan als altaarsteen geïnterpreteerd worden. Mogelijk gaat het om het hoofdaltaar dat in 1887 uit gebruik werd genomen.

Beschrijving

Exterieur

In zijn oorspronkelijke vorm behoort het bedehuis tot de Kempense gotiek. Typische kenmerken van deze stijl zijn de veelhoekige koorsluiting, een rechthoekig koor van één tot twee traveeën en een driebeukig schip met (bij grotere kerken zoals in Peer) transept. Aan de westzijde worden deze kerken gekenmerkt door een grote toren.

De plattegrond omschrijft een voorstaande vierkante westelijke toren, een driebeukig schip van vijf traveeën, een weinig uitspringend transept met armen van telkens één travee met vlakke sluiting, een koor van twee rechte traveeën met een driezijdige sluiting en een aanleunende sacristie ten noorden en ten zuiden.

De gotische, verankerde bakstenen toren telt vier geledingen en wordt 'het baken' en 'de reus der Kempen' genoemd.

Er is gebruik gemaakt van hardsteen voor de lekdrempels, de omlopende waterlijsten en de afwerking van sokkel, van de steunberen met onderaan hoekblokken en van het westelijk portaal. Er is gebruik gemaakt van mergelsteen voor het maaswerk, de lateien, de steigergaten, de middenstijlen van de galmgaten, de kraagstenen met gebeeldhouwde bloemen, dierenkoppen en mensenhoofden, alsook voor de muurband van derde bouwlaag. Er is gebruik gemaakt van Naamse kalksteen voor de zeven ingemetselde grafkruisjes. Mogelijk gaat het hier om restanten die men, bij het opruimen van het kerkhof, uit piëteit wilde bewaren. Het is daarentegen ook mogelijk dat het hier gaat om metselaarstekens of gekerstende runen. Er is tenslotte ook gebruik gemaakt van gesinterde baksteen voor een viertal Sint-Andrieskruisen, een kelkmotief op de eerste bouwlaag ten noorden en een Calvariekruis op de derde bouwlaag ten oosten.

De toren vertoont ritmerende spitsbogige of met spitsbogig maaswerk bekroonde spaarvelden. De toren wordt ook gekenmerkt door de zware, meervoudig versneden, overhoekse steunberen.

De eerste geleding heeft een ten westen ingebouwd, spitsboogvormig portaal met kwartholle omlijsting en flankerende spitsboognissen met banken. De centrale korfboogdeur zit vervat in een geprofileerde omlijsting met banden. Het later houtwerk met ijzerbeslag bleef bewaard. De deur wordt bekroond met een spitsbogig drielicht waarvoor wit beschilderd Onze-Lieve-Vrouwebeeld op een zandstenen zuiltje met vijfzijdig geprofileerd basementje en bladwerkkapiteel. Het is met name een neogotisch beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën door Jean-Baptiste Van Wint en Jean-Baptiste De Boeck uit Antwerpen, op 17 oktober 1867 plechtig gewijd door Monseigneur de Montpellier, bisschop van Luik. Flankerend bevinden zich gedenkplaten met uit een literatuurbron geciteerde inscripties: "BELOOFD/DOOR E.H. CORNELIS/ PASTOOR-DEKEN EN/ P.M. EYCKENS BURGE/ MEESTER TEN TIJDE/ EENER BESMETTELIJKE/ ZIEKTE DIE WELHAAST/ OPHIELD./ MDCCCLXV en OPGERICHT/UIT DANKBAARHEID/ DOOR DE GIFTEN VAN/ GEHEEL DE PAROCHIE/ EN PLECHTELIJK

IN-/ GEWIJD DOOR Z. H./ E. THEODORUS DE/ MONTPELLIER BIS-/ SCHOP VAN LUIK. MDCCCLXVII".
Ook onder het beeld is er een inscriptie, eveneens geciteerd uit een literatuurbron: "DEZELFDE
BISSCHOP VERLEENT IN 1867 EEN AFLAAT VAN 40 DAGEN, TOEPASSELIJK OP DE ZIELEN VAN HET
VAGEVUUR,
AAN ALLEN DIE VOOR DIT BEELD ZULLEN BIDDEN EN ZELFS AAN ALLEN DIE MAAR VAN VERRE, ZO
VER
MEN DE TOREN ZIEN KAN, O.L.VR. VAN VII WEEEN GODVRUCHTIG ZULLEN AANROEPEN."

De tweede en de derde bouwlaag worden beiden gekenmerkt door telkens één rechthoekige lichtgleuf aan elke zijde (behalve op de oostelijke zijde van de tweede bouwlaag). Op de tweede bouwlaag bevindt zich in de noordelijke zijde een gedicht oculus met daarboven een korfboogvormig luik. Op de derde bouwlaag bevindt zich in de oostelijke zijde een wit natuurstenen teken in de vorm van een opgehangen bal, een gedicht oculus en een luik.

De vierde bouwlaag vertoont aan elke zijde drie spitsbogige galmgaten (met uitzondering van twee aan de zuidzijde) en een wijzerplaat. Oorspronkelijk waren er enkel platen aan de west- en oostzijde, maar sinds 1947 aan alle zijden.

De ingesnoerde achzijdige leien naaldspits heeft ten westen, ten zuiden en ten noorden één dakkapel en ten oosten twee dakkapellen onder een zadeldakje met schild vooraan. Ook de peervormige bekroning heeft vier dito dakkapellen, een bolbekroning met een smeedijzeren kruis, een windhaan van 1819 (in 1956 hersteld en in 1995 gerestaureerd) met inscripties van namen van schout, burgemeesters en pastoors-dekens en een bliksemafleider.

Ten zuidoosten bevindt zich een aangebouwde vijfzijdige, met een rechte muizentand afgelijnde traptoren van zes geledingen onder een ingesnoerde naaldspits met bekronend kruis. Ook deze traptoren vertoont lichtgleuven en spaarvelden.

Het neogotisch schip en grotendeels neogotisch transept zijn hoofdzakelijk opgebouwd uit mergel. Er is gebruik gemaakt van hardsteen voor de sokkel, de afgeschuinde lekdrempels, de dekljsten, de kruisbloemen, de doorlopende waterlijsten van zijbeuken en transept, de druiplijsten van nissen in transeptsluiting en de afwerking van versneden steunberen, de schouderstukken en het zuidelijk portaal. De houten kroonlijsten steunen op mergelstenen daklijsten. Er zijn veldstenen gebruikt voor de onderbouw van de zuidelijk muur van het transept. Daar zijn ook mogelijk sporen terug te vinden van het vroegere kerkgebouw uit de tweede helft van de 11de eeuw. De verspringende leien zadel- en lessenaarsdaken hebben met van sierankers voorziene aandaken. Bij het middenschip zijn er ten noorden en ten zuiden telkens twee dakkapellen.

De lichtbeuk van het schip is voorzien van ronde vensters in geprofileerde omljstingen, met uiteenlopend maaswerk. Enerzijds gaat het om flamboyante visblazen, anderzijds om rozetten met driepasmotieven. De oostelijke puntgeveltop heeft een rondbogig luik in een geprofileerde omljsting.

De zijbeuken worden geritmeerd door versneden steunberen, waartussen zich spitsbogige tweelichten met eenvoudig maaswerk en eenvoudige omljstingen bevinden. In de eerste travee van de zuidzijde bevindt zich eveneens een portaal, vervat in een geprofileerde, van hoekblokken

voorzien omlijsting met overhoekse steunberen onder een overhoekse bedaking. Het houtwerk van dit portaal is vernieuwd.

De transeptarmen hebben analoge drielichten en spitsboog-nissen. In de geveltoppen bevinden zich wit beschilderde beelden van Sint-Antonius van Padua in de noordgevel en Sint-Trudo in de zuidgevel. De beelden staan op geprofileerde sokkeltjes. In de zuidelijke puntgevel zit een gedichte rechthoekige deur met een inscriptie op de latei onder een keperboogvormige ontlastingsboog. In de zuidgevel van het transept bevindt zich tussen de twee steunberen die de hoek vormen van het transept en de sacristie, een betraled houten Onze-Lieve-Vrouwebeeldje. Het werd er na 1943 geplaatst en zit onder een zinken, van een opengewerkte decoratie in de vorm van lelies voorzien baldakijntje. Onderaan is er een inscriptie: "O.L. VR. VAN PEER/B.V.O." Het is een kopie van een klein gepolychromeerd stenen beeldje van Moeder met Kind uit de tweede helft van de 15de eeuw.

Het gotisch koor is opgebouwd uit mergelsteen. Daarnaast is er gebruik gemaakt van hardsteen voor de afgeschuinde lekdrempels, de afwerking van bij de sluiting overhoekse steunberen en de afzaat van sokkel. Er is Naamse kalksteen gebruikt voor de twee stenen ter ondersteuning van de steunberen van de koorsluiting. Van deze stenen wordt gezegd dat ze wellicht de fundamenteen vormden van een eeuwenoud heidens heiligdom, waarin Keltische druïden de eredienst leidden. Er zijn veldstenen gebruikt voor de onderbouw van het koor. De houten kroonlijsten steunen op mergelstenen daklijsten. Het koor heeft een leien zadeldak bekroond met een smeedijzeren kruis.

Van het koor zijn de eerste traveeën langs beide zijden blind. De tweede koortraveeën en de sluiting hebben vijf gelijkaardige tweelichten. Met analoge materialen werden de gelijkaardig uitgewerkte noordelijke sacristie en zuidelijk bergruimte opgetrokken. Aanvankelijk deden beide aanbouwsels dienst als sacristie. Ze hebben rechthoekige muuropeningen, onder meer betraled bolkozijnen met afgeschuinde neg. De sacristieën hebben elk een accoladeboogvormige bekroning. Het houtwerk en het glas in lood bleef bewaard.

Interieur

Het interieur van de kerk is grotendeels bepleisterd en beschilderd.

De eerste bouwlaag van de toren heeft een vlakke zoldering en twee korfboogpoorten die evenwel bij de laatste restauratie werden verwijderd. De tweede bouwlaag van de toren wordt gekenmerkt door twee kruisribgewelven met mergelstenen ribben en kraagstenen.

Het schip heeft een basilicale opstand met een vrij smalle middenbeuk, relatief brede zijbeuken en geprofileerde mergelstenen spitsbogige scheibogen. De achtkantige pijlers van Maaslandse kalksteen met basement en met in de Kempen tot in de 16de eeuw toegepast waterlisbladkapiteel dragen neogotisch gecompileerde, houten, van beschilderde gewelfsleutels en bladwerk voorzien tongewelven. De trek balken met zwikken rusten op mergelstenen colonnetten. Analoge overkluisingen in de transeptarmen rusten op mergelstenen kraagstenen. De zijbeuken zijn overkluisd door middel van spitse tongewelven, waarvan de dwarsribben op gelijkaardige kraagstenen rusten. De scheibogen van de kruising en de spitsbogige triomfboog rusten op halve achtzijdige pijlers. De triomfboog is onderaan voorzien van halfzuiltjes. Er bevinden zich analoge halve pijlers bij de overgang van de eerste naar de tweede travee van het schip, alsook in de uiterste oostelijke travee van de zijbeuken. Het koor is overwelfd met een kruisrib- en straalgewelf die

uitlopen in colonnetten. In de westelijke wand van de zijbeuken bevindt zich telkens één driezijdige spitsboognis van mergel, rustend op colonnetjes met bladwerkversiering. Het interieur van het zuidelijk portaal is eveneens voorzien van een houten spitstongewelf. De rechthoekige binnendeur met bewaard houtwerk en ijzerbeslag, zit vervat in een geprofileerde hardstenen omlijsting met hoekblokken onder een accoladeboogvormig geprofileerde latei.

Het mobilair van de kerk bestaat uit volgende elementen.

Schilderijen met de voorstelling van de Maria-Boodschap, toegeschreven aan Gaspar de Crayer, eerste helft 17de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Sint-Antonius van Padua met Kind, 17de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Sint-Jozef met Kind, eind 17de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Sint-Sebastiaan, geschonken door geestelijke Sebastiaan Vandecruys, 1691; Schilderij met de voorstelling van Eremijt in gebed, 17de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Jezus aan het kruis, Antwerpse school, 17de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Sint-Anna-ten-Drieën met blazoën en initialen van de schenker S. M[orren], eerste helft 18de eeuw; Schilderij met de voorstelling van Jezus aan het kruis, naar model van de Antwerpse school door Hubert Raskopp van Valkenburg, tweede helft 19de eeuw; Schilderij met de voorstelling van de Heilige Familie met engelen; Schilderij met de voorstelling van het Heilig Hart, geschonken door Philip Jacob Hendrix, vader van de schilder, 1869; Schilderij met de voorstelling van het Doopsel van Jezus, 1852, ooit eigendom van het echtpaar Clemens Hubertus Hendrix, een jongere broer van de schilder Perenaar Louis Hendrix (1827-88);

Schilderij met de voorstelling van Dorothea Leen, na wier dood in 1921 het schilderij aan de kerk van

Peer moet zijn geschonken, werk van Perenaar Louis Hendrix (1827-88); Geschilderde kruisweg, door Legrand, midden 19de eeuw;

Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, steen, tweede helft 15de eeuw; Gepolychromeerde houten beelden van de Heilige Maagd met Kind, laatgotisch, circa 1480; Calvariegroep boven de triomfboog, 16de eeuw, herkomstig uit Hechtel, gerestaureerd in 1961 en sinds 1963 in deze kerk; Vernieuwd polychroom beeld van Christus op de koude steen, Meester van Oostham, 1530-40; Piëta, 17de eeuw; Beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, tweede helft 17de - begin 18de eeuw; Beeld van Heilige Lucia, circa 1669 ;

Beeld van de Heilige Rochus, circa 1669; Neogotisch polychroom, afgeloogd houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw met de peer, uit Nederlands Limburg of Kleef, circa 1470 of 19de eeuw; Kruisbeeld van palmhout, uit Zuid-Nederland, 17de eeuw; Albasten reliëf met de voorstelling van Golgotha, midden 16de eeuw; Beeld van Sint-Trudo door J. Jacobs uit Bonheiden, 1947;

Neogotisch hoofdaltaar van deels gepolychromeerde, witte steen en zwart marmer met voorstelling van Christus als leraar met boek, ingewijd op 23 oktober 1887 door Monseigneur Doutreloux, bekroond met retabel met voorstelling van het Laatste Avondmaal, de Communie van de Apostelen en de Mannaregen, door het atelier Peeters uit Antwerpen, 1888; Zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw van

Zeven Weeën, van witte steen, marmer en hout, met retabel met voorstelling van de Opdracht van Jezus in de tempel en de Graflegging, alsook bekronende Calvarie, naar ontwerp van architect J.

Piscador uit Leuven, 1899-1900, ontwerp van 1897; Zijaltaar van Sint-Jozef, van dezelfde materialen, met voorstelling van het Huwelijk van Maria en Jozef en de Heilige Familie in het werkhuis van Jozef, door J. Custers, 1903-04;

Drie barokke eiken biechtstoelen, één 1671 gedateerd en naar ontwerp van Gijsbrecht Hechtermans uit Borgloon en twee 1714 gedateerde exemplaren voortkomend uit de Augustijnenkerk van Hasselt; communiebank met vier eiken panelen met eucharistische symbolen, tweede helft 18de eeuw, waarschijnlijk diegene waarvoor Matthias Vliegen in 1787 werd betaald; eiken preekstoel met beelden van Jezus en de twaalf apostelen, circa 1900; eiken credenstafel in (neo-)Lodewijk XV-stijl, met marmerblad uit de 20ste eeuw; Vier eiken bidstoelen met rood fluweel, circa 1800; neogotische bidstoel, met jaartal 1914 en de initialen JVDH, een gift van deken J. Van den Hove; drie fluwelen bidstoelen, gift van de familie Liekens-Leen, 1908; drie eiken officiantenzetels in Lodewijk XVI-stijl, bekleed met rood fluweel, begin 19de eeuw.

Granieten doopvont uit het midden van de 19de eeuw met geelkoperen deksel uit de 17de eeuw, voorheen in de doopkapel, sinds 1984 in het koor;

Neogotische orgeltribune van circa 1846-50: twee achzijdige hardstenen pijlers met bladwerkkapiteel dragen een centrale korfboog en dito netgewelf, alsook twee flankerende spitsbogen en twee dito kruisribgewelven, waarvan alle bogen, ribben en van bladwerk voorziene kraagstenen van mergel; Classicistisch, in 1861 gerepareerd Clerinxorgel uit Sint-Truiden, 1845-46, de gaafst bewaarde realisatie van de jonge Clerinx, waarvan het rugwerk circa 1900 als zwelwerk achter het hoofdwerk werd geplaatst, in 1936 hersteld en omgebouwd door Fr. Vos uit Zichem;

Figuratieve glasramen, twee in de kruisbeuk uit 1897, vijf in het koor, laatst genoemde geplaatst door deken Jozef Van den Hove in 1913, onder andere met patroonheiligen van kerk en schenkers, waarvan de namen en dateringen in inscripties opduiken, b.v. Monseigneur V.J. Doutreloux, bisschop van Luik, en jaartal 1898; Ramen in de zijbeuken met evangelische taferelen waarin Maria een bepaalde rol speelt, nl. de zeven vreugden en smarten van Maria, eveneens met de namen van schenkers, door Edouard Steyaert uit Schaarbeek, ontworpen van 1924-31; Boven hetkerkportaal, glasraam met de voorstelling van Sint-Trudo door dezelfde Steyaert, 1931; In de zuidelijke zijbeuk achteraan, glasraam met de voorstelling van de parochie Peer die hulde brengt aan Maria, 1931;

Niet van de beiaard deel uitmakende, grote klok , opgedragen aan Onze-Lieve-Vrouw, in 1641 ter plaatse gegoten, herhangen in 1882, met inscriptie geciteerd uit literatuurbron: "S. MARIA VOCOR /LAUDO DEUM VERUM/ VOCO PLEBEM/ CONGREGO CLERUM/ DEFUNCTOS PLORO/ FUGO PESTEM, FESTA DECORO/ ANNO 1641/ RENÉ MILOT, ANTHOINE REGNAULT, JEAN BROCHARD M'ONT FAIT À PEER", verwijzend naar de waarschijnlijk uit Lotharingen afkomstige meesterklokkengieters; Twee in de beiaard meespelende, kleinere klokken, Sint-Trudo- en Angelusklok, van 1952, gegoten te AarleRixtel bij Helmond(Nederland) door de Koninklijke Klokkengieterij Petit en Fritsen, ter vervanging van de twee in 1819 door Andreas Van den Gheyn van Leuven gegoten Sint-Lambertus- en Sint-Trudoklokken die in 1943 door de Duitsers werden weggehaald;

In het koor, hardstenen grafsteen van Gasparus van Lier, parochieherder van Peer tussen 1660 en 1666.

Daarnaast bevindt zich in de kerk ook heel wat mobiliair afkomstig uit de Deusterkapel en grotendeels in 1970 naar hier over gebracht: Schilderijen met de voorstelling van de Rust op de vlucht naar Egypte in een medaillon omgeven door een brede bloemenkrans, Antwerpse school, onder andere toegeschreven aan de fluwelen Bruegel, Andries Daniëls, Daniël Seghers en Petrus Van Avont midden, 17de eeuw; De Kruisiging met twee moordenaars en de Moeder van Smarten, getekend S.L.V. Sichen, 1658; Groot kruisbeeld, Meester van de Lange Figuren (groep), 1530-40, dat tot in 1963 aan de buitenmuur van de kapel hing, tijdens de Franse Revolutie werd beschadigd en onder deken Kesters werd gerestaureerd; Gepolychromeerde houten beelden van Onze-Lieve-Vrouw met scepter en Kind Beeld van Sint-Franciscus van Asisi, 18de eeuw ; Beeld van Heilige Hyacinthus, 18de eeuw; Beeld van een vrouwelijke heilige, eind 17de eeuw; Kerststal met de voorstelling van de Aanbidding der herders, 17de – 18de eeuw.

De niet nader omschreven 14 staties van de kruisweg en het huidig altaar maken eveneens inherent deel uit van meubilair.

Archief Onroerend Erfgoed Limburg, DL000041, St.-Trudokerk, Historische nota (P. Stevens, 1988).

Centrale Archeologische Inventaris CAI ID 51555 Dekenale kerk Sint-Trudo.

PAUWELS D., 2005: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Maaseik, Kanton Peer, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 19N3, Brussel – Turnhout, 217-226.

Bron: Auteurs: Mortier, Sophie & Pauwels, Dirk

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Het interieur van de Sint-Trudokerk van Peer

b) Architecturale mogelijkheden

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Bovenstaande foto's geven duidelijk aan dat de Sint-Trudokerk van Peer omzeggens op een "ovonde" ligt.

c) Bouwfysische toestand

De kerk verkeert in een goede bouwfysische toestand dankzij de twee zeer grondig uitgevoerde restauraties:

- 1995-1996 volledige buitenzijde kerkgebouw en toren;
- 2002-2004 volledige binnenzijde kerkgebouw.

De Sint-Trudokerk is aangesloten bij Monumentenwacht Limburg. Zij voeren minstens tweemaal per jaar een inspectie uit van de kerk en toren, ofwel in opdracht van de kerkfabriek of van de Stad Peer of uit eigen initiatief om klimoefeningen te doen, zowel langs de binnenzijde of buitenzijde.

Kleine gebreken worden onmiddellijk opgelost zoals bijvoorbeeld een losliggende daklei, afgevallen duivenpinnen e.d. vervangen.

De Kerkfabriek Sint-Trudo Peer centrum is zich terdege ervan bewust dat kleine herstellingen grote schade (lees dure ingrepen) voorkomen.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk van Peer ligt op de scheiding tussen de Noordervest en Zuidervest waar vroeger de kerkepoort stond. De massieve toren (met schietgaten) fungeerde in vroegere tijden als verdedigingstoren.

Op het plan zie je volgende omgevingsgebouwen:

1. Sint-Trudokerk
2. Huidig Stadhuis en cultureel centrum
3. Oude dekenij, nu politiekantoor
4. Huidige pastorij bewoond door de pastoor van Peer
5. Oudst bewaarde stadhuis in Maaslandse Renaissancestijl van Limburg
6. Armand Preud'Hommeplein

7. Frankisch marktplein in het centrum van Peer
8. Geboortehuis Armand Preud'Homme

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst:

Er wordt op volgende dagen eucharistie gevierd:

- zondagvoormiddag om 10.30 uur;
- donderdagavond om 18.00 uur.

Voorts zijn er gemiddeld een 30-tal avondwaken/begrafenissen per jaar, communies, trouw- en jubileummissen, missen voor de schoolgaande jeugd, doopsels, oasevieringen...

Bovendien wordt de kerk dagelijks bezocht door mensen (jaarlijks ca 3000) die een kaarsje willen branden bij het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, of bij het beeld van Pater Damiaan, en even tot rust, bezinning en een gebed willen komen.

Valorisatie – nevenbestemmingen

- De Sint-Trudokerk is aangesloten bij "Open Kerken" en is ook alle dagen open.
- Elke maandagvoormiddag is het parochiesecretariaat open tijdens de markt.
- In de toren:
 - kerkschattenmuseum;
 - belevingsruimte; het verhaal van de reus
- Orgellessen door de stedelijke muziekacademie; alsook pianolessen,
- Yoga achteraan in de kerk.
- Tentoonstellingen
- concerten in samenwerking met BICC Stad Peer, orgelconcerten, beiaardconcerten
- scholenbezoeken
- rondleidingen met stadgids
- repetities zangkoren en muziekgroepen
- recepties parochiale activiteiten

2.2. Sint-Trudo Grote-Brogel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.1. Identificatie

Naam: Sint-Trudo Grote-Brogel

Geografische ligging

- Pastorijstraat zonder nummer 3900 Peer (Grote-Brogel)
- Provincie: LIMBURG

Plaats in kerkelijke structuur –Bisdom: HASSELT

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Grote-Brogel Sint-Trudo

Eigenaar:

- Toren: Stad Peer
- Kerkfabriek Sint-Trudo Grote-Brogel

Bescherming(en)

- Beschermd als **stads- of dorpsgezicht, intrinsiek**. Parochiekerk Sint-Trudo met omgeving sinds 02-03-1983
- bescherming als **monument Parochiekerk Sint-Trudo: toren** gelegen te Pastorijstraat zonder nummer (Peer) sinds 02-03-1983.
- Beschermd als **monument**. Parochiekerk Sint-Trudo, kerkhofmuur en grafkapelsinds 14-03-1997.

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Informatie uit inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80768>

Het schip

Aan het eind van de 19de eeuw was de oude parochiekerk van Grote-Brogel bouwvallig en te klein geworden voor de groeiende bevolking; De eerste plannen van de hand van architect P. Langerock uit Leuven voor de herstelling en vergroting van de kerk, werden niet uitgevoerd. In 1896 werd de oude kerk, met uitzondering van de toren, afgebroken. In 1888 en 1889 werd begonnen met de bouw van een nieuwe, grotere kerk naar ontwerp van architect E. Serrure uit Sint-Truiden. Het neogotisch schip van de Sint-Trudokerk werd gebouwd in 1887-1890 naar ontwerp van dezelfde architect. In de 20ste eeuw werd een aantal herstellingswerken uitgevoerd.

Het schip van de Sint-Trudokerk is driebeukig en telt vier traveeën. Het betreft een basilicaal, bakstenen schip, voorzien van steunberen en bakstenen spitsboogvensters met natuurstenen sluitsteen. Het schip heeft een leien zadeldak boven de middenbeuk, met aan elke zijde een dakkapel onder een zadeldak en heeft leien lessenaarsdaken boven de lagere zijbeuken. Een smeedijzeren kruis prijkt ten noordoosten.

Het schip is grotendeels opgebouwd uit baksteen, maar er werd gebruik gemaakt van zandsteen voor het maaswerk en van hardsteen voor de afzetting van de sokkel, de afwerking van de versneden, deels overhoekse steunberen, de afgeschuinde lekdrempels, de sluitstenen, de deklijsten en de afwerking van de schouderstukken bij de aandaken van de zijbeuken.

Tussen de ritmerende steunberen bevinden zich spitsbogige tweelichten met drie- en vierpassen bij de zijbeuken. In de middenbeuk bevinden zich gekoppelde lancetvensters.

Het interieur van het schip is bepleisterd en neogotisch van stijl. Het schip wordt gekenmerkt door een basilicale opstand, die in zekere mate aansluit bij de gotische Maastrandse vormgeving. De zuilen bestaan uit kalksteen en hebben een achthoekig basement, bladwerkkapiteel, achthoekige dekplaat en aansluitende schalken. De zuilen vangen de houten gordelbogen op van het beplankte tongewelf, dat vooral aan de kruising van de gordelbogen met de in de lengteas lopende ribben voorzien is van beschildering met rank-, bladwerk (onder andere druivelaar) en bloemen. Er bevinden zich analoge kalkstenen halfzuilen aan de uiteinden van het schip. Zij zijn uitgewerkt als spitsbogige scheibogen beschilderd met riet en eikenbladeren. De overkluizing boven de zijbeuken is gelijkaardig als deze boven het schip. Weliswaar is de overkluizing hier spitsbogig, voorzien van steekappen en met gordelbogen rustend op de kalkstenen kraagstenen die voorzien zijn van bladwerk.

De toren

De toren van de Sint-Trudokerk dateert van omstreeks 1500 en is uitgevoerd in de stijl van de Kempische gotiek. Op 30 april 1641 sloeg de bliksem in op de torenspits, die helemaal afbrandde. In 1643 werd een nieuwe torenspits geplaatst door meester Jan van Hinsberch.

De eerste plannen van de hand van architect P. Langerock uit Leuven voor de herstelling en vergroting van de kerk, werden niet uitgevoerd. In 1896 werd de oude kerk, met uitzondering van de toren, afgebroken. In 1888 en 1889 werden herstellingswerken uitgevoerd aan de toren naar ontwerp van provinciaal architect ad interim Léon Jaminé uit Hasselt. Er werd tevens begonnen met

de bouw van een nieuwe, grotere kerk naar ontwerp van architect E. Serrure uit Sint-Truiden. Op 22 oktober 1889 werd de kerk ingewijd door monseigneur Doutreloux.

In de 20ste eeuw werd een aantal herstellingswerken uitgevoerd. In 1983-1984 werden dringende herstellingswerken uitgevoerd aan de toren naar ontwerp van architect P. Stevens uit Kuringen. In 1987-1989 werden gelijkaardige werken uitgevoerd naar ontwerp van dezelfde architect. In 1994-1996 werden de toren en de kerkhofkapel hersteld, opnieuw naar ontwerp van P. Stevens. In 1997-1999 werden talrijke herstellingswerken uitgevoerd zoals dakwerken, het reinigen en hervoegen van de gevels, het herstellen van het pleisterwerk, herschilderen en enkele beveiligingswerken.

De bakstenen westelijke toren telt vier traveeën, gescheiden door natuurstenen waterlijsten en is voorzien van overhoeks geplaatste steunberen met drie versnijdingen. De muurvlakken van de toren zijn verlevendigd door middel van baksteenlisenen. Op elke zijde van de toren bevinden zich twee spitsboogvormige galmgaten in een geprofileerde bakstenen omlijsting. Onder de dakrand bevindt zich een overhoekse muizentandfries. De naaldspitsbekroning is ingesnoerd en voorzien van leien. Aan de zuidzijde van de toren bevindt zich een polygonale traptoren van drie geledingen, voorzien van rondbooglisenen. Het portaal van de toren wordt bekroond door een bakstenen, geprofileerde spitsboog. Daarboven bevindt zich een natuurstenen, neogotisch roosvenster.

Het ommuurd kerkhof

De Sint-Trudokerk is omringd door een ommuurd kerkhof. De kerkhofkapel en de kerkhofmuur dateren uit het eind van de 19de eeuw. Het kerkhof is sinds 1989 buiten gebruik. In 1996 werd de kerkhofmuur hersteld en werd de ruimte rond de kerk heraangelegd. In 1997-1998 werd het plein ten noorden van de kerk heringericht.

In de kerkhofkapel bevindt zich een 17^{de}eeuws, vernieuwd houten Christus aan het kruis. Verder vindt men op het kerkhof een hardstenen grafkruis van Andries Dreskens (gestorven in 1684) met Jezusmonogram en een hardstenen grafsteen van pastoor Franciscus Lenaerts (gestorven in 1805), ingebouwd in de sokkel van de voorgevel van de noordwestelijk zijbeuk.

Beschermingsdossier DL002041, Uitbreiding Sint-Trudokerk, (J. Gyselinck, 1996, digitaal dossier) Archief Onroerend Erfgoed Limburg, DL000248, Neogotisch schip van parochiekerk St.Trudo, ommuurde kerkhof en pastorie met onmiddellijke omgeving, beschermingsdossier (J. Gyselinck, 1980). Pauwels D., 2005: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Maaseik, Kanton Peer*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 19N3, Brussel – Turnhout, p. 305-310.

Altaren

- Zijaltaar Noord (links) portiekaltaar, barok, met nis waarin beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind (Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans) aan voorzijde tafel met medaillon met Ark des Verbonds, begin 18^e eeuw, eik.
- Zijaltaar Zuid (rechts) portiekaltaar, barok, met nis waarin beeld H. Cornelius, aan voorzijde medaillon met Tafel der Toonbroden, begin 18^e eeuw, eik.
- Hoofdaltaar, retabel met twee taferelen uit het leven van de H. Trudo, 1910, eik.

Ceramiek

- In sacristie Noord (links): tegen buitenwand: Delftse tegels, getekend: L. Bakhuyzen Rotterdam

1770. Centraal motief (42 tegels) Johannes de Doper bij de Jordaan, formaat 93 x 80 cm, omringd door bebloemde tegels.

Cultusobjecten

- Ampullen en –schaal, door F. Drion, van Luik, Hollandse merken (1814-1831) en FD, zilver, ampullen h. 14.5, schaal 17.5 x 28
- Chrismatorium, dubbele cilinder O en C, eigendomsinscr., ten name van A. Dresse (?), merk: PL verbonden, 18° eeuw zilver h. 5
- Ciborie, merken: wapen prins-bisschop van Beieren, gekroonde IM en niet-geïd. merk, ca 1700 zilver, h. 46.5. De voet is cirkelvormig en het decorum is samengesteld met palmetten, cherubs en eierlijsten.
- Kelk door Joseph Henri Chalon ("Chalonfecit") van Luik, op de voet vier cartouches, met voorstelling: de Mannaregen, de Koperen Slang, Jezus aan het kruis en Altaar met zonnemonstrans. Op de sierkelk vier cartouches met voorstelling van heiligen, get. en merken: Luik 1724, Prins-bisschop van Berghen, C en gekroonde HC, zilver h. 25
- Kelk, gekroonde H, geschonken in 1744 (volgens inscr.), zilver h. 25
- Collectieschaal, met Jezus-monogram en doorboord Hart, tweede helft 18° eeuw.
- Wierookvat door F. Drion, uit Luik, Hollandse merken (1814-1831) en FD, zilver, h. 29 cm

Beelden

- In de sacristie kan men een voorstelling bekijken van de **H. Johannes**, die met de rechterhand een onhandig vastgehouden kelk zegent. In feite betreft het hier een omgevormde Sint-Trudo, zodat de iconografie van dit beeld wel problematisch is. Laten we deze moeilijkheid ter zijde dan zien we de beeltenis van een Heilige, staande voorgesteld, het linkerbeen standbeen, het rechter vrij. Hij is gehuld in een tunica met lage halsuitsnijding en waarvan de plooien gedeeltelijk de voeten bedekken; een mantel hangt om zijn schouders en vormt also een schort. Zijn gelaat omkranst door gekrulde haren bezit jonge trekken. Ondanks alles bevinden wij ons hier voor een veertiende-eeuwse beeldhouwwerk, dat kan vergeleken worden met de H. Michiel van Zoutleeuw, de H. Laurentius uit het museum van Verviers en de H. Germanus uit de collegiale kerk te Hoei.
- Triomfkruis, aan uiteinden kruisarmen de symbolen van de Evangelisten, 19° eeuw, neogotisch, gepolychromeerd hout, H. Christus ca 150 cm
- H. Graf, met beelden van O.-L.-Vrouw, Johannes, Maria Magdalena, Maria Cleophas en twee engelen, 16° eeuw, steen
- Christus op de koude steen, 1° helft 17° eeuw, geschilderd hout, H. 83 cm
- H. Cornelis, paus, 17° eeuw, geschilderd hout, h. 112
- H. Rosa van Lima, 18° eeuw, gepolychromeerd hout, h. 120 cm
- Jezus aan het kruis, midden 19° eeuw, gepolychromeerd hout, h. 120 cm
- O.-L.-Vrouw, van Calvarie, 2° helft van de 19° eeuw, laatgotisch, gepolychromeerd hout, h. 120 cm
- H. Johannes evangelist, van Calvarie, tweede helft 19° eeuw, laatgotisch gepolychromeerd hout, h. ca 110 cm.
- H. Jozef met kind, eind 19° eeuw, hout, h. 143 cm (voetstuk midden 19° eeuw).
- H. Trudo, einde 19° eeuw, gepolychromeerd hout, h. 115 cm

Beeldhouwwerk, meubilair

- Doksaal: balustrade met voorstelling van muziekinstrumenten, tweede helft 18° eeuw, eik
- Communiebank: met de voorstelling van het Manna, het Offer uit de Oude Wet, de Ark des Verbonds en de Toonbroden, het geheel omringd door levendige rocaille. Dit degelijk beeldhouwwerk kunnen we situeren ca 1760-1770.
- Doopvont: rond, romaans in hardsteen, verrijkt is met vier fijn afgewerkte hoofden op een voetstuk geplaatst. De neuzen van drie koppen zijn evenwel reeds stuk en gedeeltelijk terug aangekleefd.
- Preekstoel, op de kuip in reliëf de Evangelisten Johannes, Lucas, Matheus en Marcus met hun symbolen, eik, neogotisch, 1910
- Achteraan in het kerkgebouw bevindt zich een laatgotische **graflegging**, die, zonder de waarde te bezitten van gelijkaardige beeldengroepen te Zinnik en Binche (kerkhof) toch plastisch waardevol is. Een **Rust van Christus op Calvarie** (Christus op de koude steen) maakt deel uit van dezelfde figuratie. - Veertien staties uit het passieverhaal: olie op koperen plaat, naar Fugel (St.-Jozefskerk in München), eiken omlijsting, 1911 P. Heidbüchel St.-Truiden.
- Rustmeubel, stoel, ca 1700, eik, bekleding vernieuwd.

Verlichting

- Berechtingslantaarn, tweede helft 19° eeuw. h. 35.5 cm
- Kandelaar (Vier van zes), midden 18° eeuw, messing, h. 41 cm
- Kandelaar (twee van acht), begin 18° eeuw, messing, h. 38 cm
- Kandelaar (1 van 4) vierde kwart 19° eeuw, messing, h. 100 cm
- Processielantaarn, (2), tweede helft 19° eeuw, verzilverd koper, h. 75 cm
- Processielantaarn, (twee van acht), tweede helft 19° eeuw, h. 50 cm

Schilderwerk

In 1911 heeft Peter Heidbüchel zowel het houten tongewelf, muren en bogen voorzien van geschilderde afbeeldingen en versieringen. Hij werkte in de stijl van de Nazareners, een bijzondere groep kunstenaars die actief waren binnen de katholieke neogotische vernieuwingsbeweging. Weinig kerken in Limburg bevatten nog zo'n complete originele en fraaie uitvoering van Heidbüchel als deze van Grote-Brogel.

In 2006 werd begonnen met de restauratie van het oude schilderwerk en werden nieuwe verfraaiingen toegevoegd met duidelijke verwijzingen naar de gotiek. Een nieuw altaar (brons, Jos Camps) werd ingewijd op 5 oktober 2008. Ook een bronzen lezenaar met arend en dito zitbanken van dezelfde kunstenaar verrijken sindsdien de kerk.

Het orgel

Een precieze aankoop- of bouwdatum zijn niet terug te vinden in de ter beschikking zijnde archieven van de kerkfabriek St.-Trudo. Pas in 1804 vinden we in de rekeningen een betaling aan de organiste Anna Wijers. In 1838 is er voor het eerst sprake van een kwitantie op naam van L. Vermeulen uit Weert "tot het opmaken der orgel". De relatief kleine som suggereert een beperkte ingreep, herstelling of onderhoud. In datzelfde jaar lezen we ook voor het eerst dat er een betaling gebeurt aan een orgeltrapper.

Prof. Dr. M.A. Vente, gerenommeerd Nederlands orgelkenner, vermoedt bij plaatsbezoek in de jaren 1950 dat het orgel ca 1775 is gemaakt. Orgelbouwer Verschuere dateert het instrument rond het

jaar 1750, na inspectie voorafgaand aan een offerte in 1966. “Zonder twijfel, zo schrijft hij, was dit origineel een balustrade-instrument met bespeling achteraan”.

Lambertus Vermeulen - zie hoger – onderhield regelmatig het orgel of deed aanpassingen en herstellingen tot aan diens dood in 1875. Wim Winters¹ stelt in een voorzichtige hypothese dat het instrument dan ook mogelijk uit het atelier van Beerens-Vermeulen uit Weert afkomstig kan zijn, die daar actief was vanaf 1774. Lambertus heeft trouwens deze firma overgenomen en verdergezet. Beerens werkte o.a. ook in Rekem, Opoeteren, Bocholt en Bree. Net zoals in Rekem (1774) bevat het orgel van Grote-Brogel houten frontpijpen hetgeen vrij uitzonderlijk was in die periode. Mogelijk wijzen deze verschillende elementen op een tot stand komen van het Brogels orgel in de tweede helft van de 18^e eeuw.

In 1967, het orgel is dan ongeveer 200 jaar oud, wordt het instrument volledig hersteld en aangepast door ir. Bernard Pels-D’Hondt uit Herselt. Dit is meteen de laatste van een lange reeks ingrepen. Sindsdien staat het barokke kleinood ongemoeid en ongewijzigd in de mooie Sint-Trudokerk die – gelukkig voor het orgel - alom geprezen wordt voor haar uitstekende akoestiek.

Synthese: Rik Leen, 2017

b) Architecturale mogelijkheden

De huidige Sint-Trudokerk dateert van 1894-1898. De vorige kerk werd, met uitzondering van de toren, volledig afgebroken en heropgebouwd. De toren is beschermd als monument. De kerk, het ommuurde kerkhof met neogotische grafkapel, de pastorie en de onmiddellijke omgeving zijn beschermd als dorpsgezicht. Zie het definitief beschermingsbesluit ID1901 van 02.03.1983. De architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw, naar gebruik, inrichting of uitbreiding toe, worden door deze beschermingen beperkt maar niet onmogelijk gemaakt.

Compartimentering van het kerkgebouw, anders dan de huidige ruimteverdeling, is zowel functioneel als architecturaal niet wenselijk, zo niet uitgesloten. Sacristie en berging met sanitair aan respectievelijk noord- en zuidzijde van het koor zijn afgesloten dienstruimten ten behoeve van het kerkinterieur als liturgische ruimte. Schip, zijbeuken en koor vormen zowel ruimtelijk als decoratief, (met de bijzondere neogotische muurschilderingen) één architecturaal geheel. Strikt technisch is het opsplitsen van het kerkinterieur mogelijk, maar het biedt geen enkel perspectief op meerwaarde, noch functioneel, noch architecturaal.

Wat beschikbare open buitenruimte betreft is een uitbreiding aan de noordzijde van de kerk mogelijk. Dit betekent echter de gehele of gedeeltelijke opheffing van het kerkhof, met bijhorende complicaties.

Een hypothetische uitbreiding met een dienstgebouw, bevattende ontvangst, vestiaire, sanitaire voorzieningen, kitchenette en dergelijke, zou van de kerk een multifunctionele ruimte kunnen maken, met culturele of socio-culturele activiteiten naast het initieel gebruik als gemeenschapsruimte voor gebed en liturgie. Een functie als concertruimte zou in het verlengde

¹ Historische nota, Wim Winters bvba, 2010: bouwhistorisch archiefonderzoek naar oorsprong, gebruik, aanpassingen en onderhoud van het historisch orgel uit de St.-Trudokerk van Grote-Brogel, in opdracht van de betreffende en gelijknamige kerkfabriek

liggen van de in december 2014 ingediende dossier voor de restauratie van het monumentale orgel en de bouw van een nieuw hoogzaal.

Een zorgvuldig ontworpen uitbreiding, met respect voor de bestaande historische context, is architecturaal mogelijk en bovendien niet uitzonderlijk. Er is namelijk een historisch precedent voor een noordelijke uitbreiding aan de kerk. Een archieftekening gedateerd 1894, toont de zuid- en oostgevel van de kerk vóór de afbraakwerken. De zuidgevel toont de nog steeds bestaande toren en traptoren met daarachter evenwel een éénbeukige kerk, zonder zijbeuken. Op de oostgevel staat aan de noordzijde van de kerk een volume met zadeldak en puntgevel getekend, wellicht een ruim portaal, waarvan de nokreikt tot de dakgoot van de toenmalige kerk. Ook vandaag zou een ontsluiting van het kerkgebouw aan de noordzijde beter inspelen op de bestaande stedenbouwkundige situatie en ruimtelijke context.

c) Bouwfysische toestand

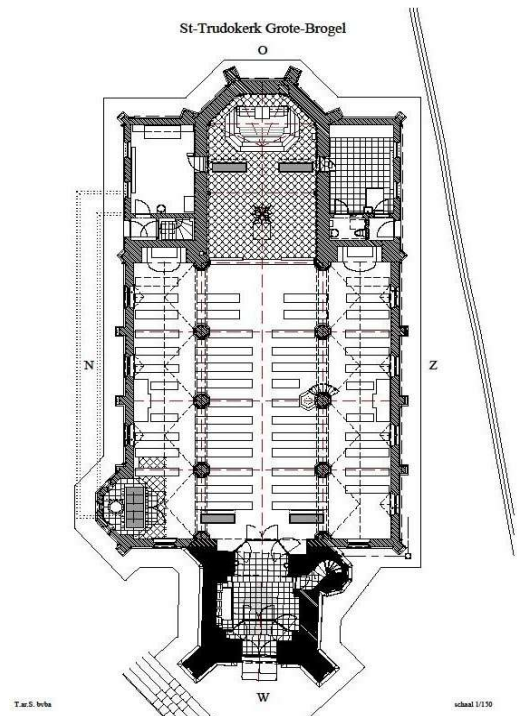
De actuele bouwfysische toestand is algemeen goed, maar toch zijn er een aantal specifieke aandachtspunten die matig en slecht zijn te beoordelen.

De laatste verslagen van Monumentenwacht Limburg zijn:

- inspectieverslag bouwkunde, inspectie 17-03-2008
- inspectieverslag interieur, inspectie 01-07-2008
- advies interieur, inspectie 22-04-2010 mbt luchtvochtigheid
- inspectieverslag bouwkunde, inspectie 16-06-2010

Aan alle beoordelingen aangegeven met M (matig) en S (slecht) in deze verslagen, is gevolg gegeven met het **restauratiedossier Fase 2**, ingediend en ontvankelijk verklaard april 2013, en voor zoverre niet achterhaald door reeds uitgevoerde kleinere interventies (riolering door Stad Peer 2009, verwarmingsinstallatie 2010, verwijderen van begroeiing en nestmateriaal in een galmgat door Monumentenwacht 2010, behandeling van biechtstoelen door Monumentenwacht 2011).

In overweging genomen bij het opstellen van het **restauratiedossier Fase 2** is het tijdsverloop van meerdere jaren tussen de uitgevoerde inspecties (zowel door Monumentenwacht als restauratiearchitect) en een daadwerkelijke interventie waardoor de toestand van een onderdeel beoordeeld als matig in tussentijd zal verslechteren naar slecht. Sommige onderdelen beoordeeld als redelijk werden eveneens meegenomen (zoals de beeldengroep en het beeld van Christus op de koude steen in het inkomportaal).

Condensatie

Voornamelijk in periodes van wisselende weersomstandigheden verschijnen op de vloer en de zitbanken van de kerk kleine vochtvlekjes. Dit fenomeen doet zich nog steeds voor, ook na het uitvoeren van een nieuwe CV-installatie op lage temperatuur.

De kerk is momenteel gedeeltelijk voorzien van isolatie (hoofdbeuk en zijbeuk noord). De zijbeuk zuid zal in de nabije toekomst geïsoleerd worden.

Er is momenteel geen enkele ventilatiemogelijkheid in de toren en de zolders. De temperatuur en de vochtigheid kunnen dan ook hoog oplopen op de zolders. De combinatie van een hoge vochtigheid met een hoge temperatuur levert een uitstekend klimaat voor houtaantastende schimmels en zwammen.

Leibedekking zijbeuken

De leien op de zijbeuken werden in 2025 vervangen. De regenwaterafvoeren van het schip monden uit op de daken van de zijbeuken. Dat betekent een plaatselijk hogere waterbelasting en een sneller verval van de leibedekking.

De zijbeuk noord werd reeds hersteld. Zijbeuk zuid zal in de nabije toekomst afgewerkt worden.

Dakkapellen

De verweerde dakkapellen van de toren staan te hoog ten opzichte van het eerste balkenkruis en de netto opening van de raampjes is te klein om bruikbaar te zijn voor inspectie en onderhoud.

Veiligheid en Toegankelijkheid

De bedaking heeft momenteel geen enkele veiligheidsvoorziening. De middenbeuk en zijbeuk noord zijn inmiddels voorzien van ladderhaken. Zijbeuk zuid zal in de nabije toekomst afgewerkt worden. De enkele ladderhaken op de toren zijn te weinig in aantal, niet conform EN 517 en bijgevolg niet bruikbaar.

De klokken en het torenuurwerk op de derde verdieping van de toren en de balkenkruisen van de torenspits zijn zeer slecht bereikbaar.

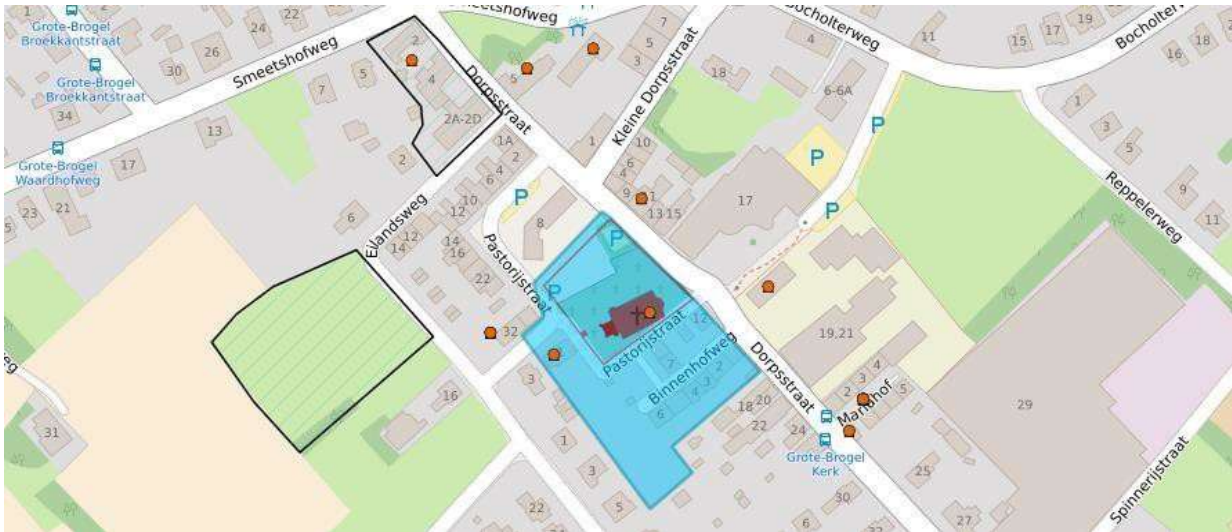
Afwerking en draagkracht vloer sacristie

Tijdens de uitvoering van interieurwerken 2006-2007 bleek de bestaande vloer van houten planken en roostering in slechte staat: aantasting door insecten en plaatselijke verzakkingen. De verzakkingen doen zich voor t.h.v. de meest belopen (deur met het koor) en belaste zones (brandkast en schuivenkast).

Hoofdaltaar en bevoering

Het geheel van het hoofdaltaar, met houten bovenbouw en stenen onderbouw, helt fors naar achteren. De verzakking laat zich ook sterk voelen in de hardstenen bevoering. De verzakking is iets minder erg aan de noordzijde.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Trudokerk van Grote-Brogel is gelegen in het centrum van het dorp. De parochiezaal Brueghelheem is gelegen tegenover de kerk. De scholen zijn gelegen naast de parochiezaal.

Het ommuurd kerkhof maakt deel uit van het beschermd dorpsgezicht.

Het huidige kerkhof bevindt zich buiten het centrum.

Er is parking aan de kerk en tevens achter de parochiezaal – op wandelafstand.

Er is een stopplaats van de Lijn in de nabijheid van de kerk.

Bij de afbraak van het oude klooster is een onderdeel van dit karakteristieke gebouw voor Grote-Brogel behouden gebleven, met name de in 1961 aangebouwde kapel. De kapel is behouden als dorpszicht samen met een deel van de kloostermuur en werd na renovatie ingericht als pastoraal centrum. Een ideale locatie door zijn centrale ligging.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Trudokerk wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de eredienst:

- 2de en 4de weekend van de maand: eucharistieviering op zondagmorgen om 9.00 uur;
- eucharistieviering op dinsdag;
- huwelijken, dopen, begrafenissen;
- schoolvieringen;

Valorisatie en nevenbestemming : sporadisch een concert, repetities zangkoren; recepties pastorale activiteiten; scholenbezoeken; tentoonstellingen

2.3. Sint-Trudo Wijchmaal

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Sint-Trudo Wijchmaal

Geografische ligging

- St Trudostraat 68B 3990 Wijchmaal
- Provincie: LIMBURG

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Wijchmaal Sint-Trudo

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Trudo Wijchmaal is eigenaar van de kerk en de toren. Het kerkhof is eigendom van de Stad Peer. (volgens de kadastrale legger)

Bescherming(en): omvat de bescherming als monument Parochiekerk Sint-Trudo: orgel gelegen te Sint Trudostraat (Peer). Deze bescherming is geldig sinds 15-12-2003.

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

In de 11e eeuw werd in opdracht van Abt Adelardus II van de Abdij van Sint-Truiden een kerk gebouwd, ofwel een reeds bestaand kerkgebouw verbouwd. Dit kerkgebouw werd aan Sint-Trudo gewijd. De abdij had hier een domein en bezat het patronaatsrecht van de kerk, welke de status bezat van quarta capella, afhankelijk van de parochie Peer.

Op 19 november 1608 werd Wijchmaal een zelfstandige parochie. De kerk had één hoofdaltaar en twee zijaltaren. De kerk, gebouwd in mergelsteen, raakte bouwvallig en werd in 1878 gesloopt en vervangen door de huidige kerk, een neoromaans gebouw dat ontworpen was door F.M. Stapper. De gotische toren, uit de 15e eeuw, bleef gespaard. Het ingangsportaal toont neoclassicistische elementen, zoals een fronton. In 1890 werd de toren hersteld en verbouwd onder leiding van Hyacinth Martens, doch in 1940 werd de kerk met één travee vergroot en werd een nieuwe toren gebouwd. Het is een opvallende vierkante toren die drie geledingen toont.

Aan de oostzijde bevindt zich een gedenkplaat die verwijst naar de bemanning van het op 31 mei 1942 neergestorte Engelse vliegtuig. Dit werd onthuld in 1991.

Meubilair

Enkele voorwerpen zijn uit de oude kerk afkomstig, zoals een altaarstuk, voorstellend Onze-Lieve-Vrouw met kind, uit midden 18e eeuw.

Diverse gepolychromeerde houten beelden uit de 15e en de 16e eeuw, waaronder een Sint-Antonius Abt (1460-1470) en een Sint-Trudo uit ongeveer 1450.

Het orgel van Pereboom & Leijser, afkomstig uit een kerk te Tongeren, stamt uit omstreeks 1860 en is in 1882 in de Sint-Trudokerk geplaatst. Het heeft monumentenstatus sinds 2003.

Tegen de kerk staan enkele vroeg-17e-eeuwse grafkruisen opgesteld.

Uit de inventaris Agentschap Onroerend Erfgoed, zie

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80821>

Beschrijving

Reeds in de tweede helft van de 11de eeuw bouwde abt Adelardus II van Sint-Truiden een kerkgebouw, of meer waarschijnlijk liet hij er één restaureren, dat waarschijnlijk van toen af aan de Heilige Trudo was gewijd. De oude kerk had, behalve het hoofdaltaar, twee zijaltaren, namelijk het Onze-Lieve-Vrouw-altaar en het altaar van Sint-Sebastiaan, beide evenwel niet gedoteerd en niet gewijd, in feite dus geen beneficiés. Van 12 oktober 1797 tot 13 september 1801 werden de publieke kerkelijke diensten opgeheven, alsook de twee klokken en de kerkgoederen verkocht.

In 1878, afbraak van de oude, bouwvallig en te klein geworden, mergelstenen kerk en vervanging door de huidige georiënteerde neoromaanse kerk, naar ontwerp van architect Stapper (Hasselt, ontwerp van 1877). Voor een lichte neoclassicistische inslag zorgen de driehoekige frontons van het zuidportaal, transeptarmen en oostelijke geveltop van het koor. Van de oude kerk bleef er niets over dan de gotische toren uit de 15de eeuw. Op zondag 10 augustus 1879, inwijding door Monseigneur Doutreloux. In 1890, herstellingswerken aan de toren, naar ontwerp van architect H. Martens (Leuven, plannen van circa 1888). In 1939-40, vergroting van de kerk met één travee van 6,5 m en bouw van een nieuwe toren, confer andere kleur van het voegwerk. Circa 1965, opfrissing van het kerkinterieur.

De plattegrond ontvouwt een deels ingebouwde, ten noorden van een rond traptorentje voorziene, vierkante zuidwesttoren, een zaalkerk van vier traveeën met iets inspringende narthex, bij de eerste travee aansluitende, halfronde noordelijke doopkapel en zuidportaal in de tweede travee, een transept met armen van één travee en vlakke sluiting en een koor van één rechte travee met flankerende zuidsacristie, noordelijke bergruimte en halfronde apsis.

Door een kerkhof ten noorden en ten oosten omgeven, ter hoogte van het zuidportaal van een latere bakstenen muur met ijzeren hek voorzien en deels door klimop begroeid bedehuis. Baksteenbouw met rechthoekige, driehoekige en puntgevelvormige spaarvelden met aflijnende dubbele overhoekse muizentanden, alsook muuropeningen in geprofileerde bakstenen omlijstingen; gebruik van hardsteen voor steigergaten en waterlijsten van toren, afgeschuinde lekdrempels, lateien, aanzetstenen, hoekblokken, rondbogig en cirkelvormig maaswerk, afwerking van portaal en versneden steunberen en afzaat van sokkel; zandsteen voor rondboogfries van apsis met bekronende kruisjes, kwartronde daklijsten en aflijnend geprofileerd lijstwerk van frontons; bewaard houtwerk en ijzerbeslag.

Leien bedakingen: toren met licht ingesnoerd, vrij spits en hoog tentdak met zuidelijke dakkapel, bolbekroning waarop smeedijzeren kruis en windhaan; narthex, schip, transept en koor onder verspringende zadeldaken met smeedijzeren kruis op dakbeëindiging van koor; sacristie en bergruimte onder lessenaarsdaken met oostelijk dakschild; doopkapel en apsis onder halfconische, traptoren onder conische bedaking.

Toren van drie geledingen. Eerste geleding met telkens één rondboogvenstertje ten westen en ten oosten; ten zuiden, rondboognis met beschilderd Heilig Hartbeeld; ten oosten, gedenkplaat met inscriptie: BEMANNING WELLINGTON:/ 31.05.1429/ SGT. E. EDWARDS/ SGT. W. CRAMPTON/ SGT. M. BOYLE/ SGT. W. MC LEOD/ SGT. H. SPROSTON, verwijzend naar de vliegtuigcrash van de Wellington op 31 mei 1942, onthuld op 31 oktober 1991 nadat de namen van de vijf bemanningsleden in 1989 waren meegedeeld

door de Commonwealth War Graves Commission. Tweede geleding met telkens twee analoge venstertjes, behalve ten noorden. Derde geleding met aan alle zijden een uurwerk en twee rondbogige galmgaten, ingeschreven in een rechthoekig spaarveld. Lagere, tot de tweede geleding van de toren oprijzende traptoren met twee dito venstertjes.

Voorgevel van narthex met twee gekoppelde dito venstertjes, waarboven oculus. Zijgevels van schip met rondbogige tweelichten tussen de ritmerende versneden steunberen. Doopkapel met rondboogvenstertjes. Rechthoekig zuidportaal met afgeronde bovenhoeken, in een geprofileerde omlijsting, met hoekblokken, mijterboogvormige driuplijst waaronder kruisje; bekronend driehoekig fronton met centraal kruis met van een centrale rozet voorzien, vierpasvormig spaarveld. Transeptsluiting met dito tweelicht, gekoppeld met flankerende dito venstertjes; bekronend driehoekig fronton met centraal oculus. Koor met aan noord- en zuidzijde telkens één oculus en in het driehoekig fronton van de oostelijke geveltop een rondboogvenstertje. Apsis met ritmerende lisenen waartussen analoge tweelichten. Sacristie en bergruimte met rechthoekige muuropeningen, met gelijkaardige afwerking als bij het portaal.

Volledig bepleisterd en beschilderd interieur. Overkluizing van schip door middel van graatgewelven, rustend op geprofileerde pilasters met dito gekorniste imposten. Analoge overkluizing van transept, koor en portaal. Rondbogige muraal-, triomf- en gordelbogen. Tongewelf boven orgeltribune en schelpvormige overkluizing boven apsis en doopkapel.

Mobilair afkomstig uit de oude kerk: altaarstuk op doek van voormalig hoofdaltaar met voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw met Kind in landschap tussen bloemen en vruchten (midden 18de eeuw); gepolychromeerde houten beelden: triomfkruis (Maasland, Limburg (?), 1520-30, vernieuwde polychromie), Sint-Antonius abt (Maasland, 1460-70, vernieuwde polychromie), Heilige Apollonia (tweede helft 16de eeuw), Sint-Trudo (Maasland, 1450 (?), polychromie fragmentarisch (?)), rechtstaande Madonna met Kind (Antwerpen, tweede helft 17de eeuw), Sint-Bavo en Sint-Willebrordus; houten beelden van Sint-Sebastiaan (Maasland, circa 1520-30, polychromie afgeloogd), Onze-Lieve-Vrouw met Kind (Maasland, Limburg (?), invloed van Jan van Steffesweert, 1520-30, polychromie afgeloogd) en Sint-Jozef; eiken dienstaltaar, samengesteld uit voormalige communiebank (tweede helft 18de eeuw); uit een kerk van Tongeren afkomstig orgel van circa 1825, met eiken orgelkast voorzien van neorococo sierelementen, in 1882 hersteld en omgebouwd door Pereboom en Leyser (Maastricht) en dito in 1965 door E. Verschueren (Tongeren).

Mobilair voor de nieuwe kerk: gipsen beelden van Heilig Hart, Sint-Antonius van Padua en Heilige Barbara; neoromaans houten hoofdaltaar (circa 1878); twee neogotische eiken biechtstoelen; eclecticische eiken balustrade van orgeltribune (circa 1878?); 1901 gedateerde, neoromaanse doopvont van hardsteen en marmer, met deksel van messing; decoratieve en figuratieve glasramen, door pastoors geschonken (eind 19de of begin

20ste eeuw); herschilderde muurschilderingen met de voorstelling van de vier evangelisten op de koorwanden en van Christus tussen de lammeren op het apsisgewelf; in 1928 volgens P. Daniëls en J. Paquay aanwezige grote klok (1826) en Sint-Catharinaklok (1813) door Andreas Van den Gheyn (Leuven).

Tegen de kerk, hardstenen grafkruisen, met moeilijk leesbare inscripties, van Jos Van Vlaesmel († 1618) en van Hendrick en Geertruit Gielen († 1637). Ten westen van het portaal, hardstenen gedenkteken voor beide Wereldoorlogen, met inscriptie: R.I.P./ 1940-1945 en drielobbig spaarveld met ingeschreven zwaard, palmtak en Heilig Hart, alsook bekronend kruis.

Op het kerkhof: diverse gietijzeren kruisen; beschilderde calvariegroep met Christus tegen hardstenen kruis en terracotta beelden van Maria en Johannes, op getrappt basement met inscriptie: O KRUIS/ ONZE/ EENIGE HOOP/ WEES GEGROET/ CHRISTUS JEZUS U ZIJ GLORIE/ VOOR EEUWLANG VRUCHTBAAR BESTUUR/ DER DRIE LAATSTE VERWANTE HERDERS/ 1826 J. SIMONS G. LEEN A. KUYPERS 1926; Lourdesgrot met ijzeren hek.

In de zonnewijzer (1981) op het plein voor de kerk werd de wijzerplaat van het oude torenuurwerk verwerkt.

Afdeling ROHM Limburg, Cel Monumenten en Landschappen, dossier nr. 2296 (i.v.m. orgel).

Archief A.M.L.-Brussel, plannenfonds K.C.M.L., provincie Limburg, Wijchmaal, parochiekerk St.-Trudo.

Even kennismaken Peer, brochure, Peer, s.a., p. 5. H. Martens, bouwmeester, Stevoort, 1983, p. 21.

Laatgotische beeldsnijkunst uit Limburg en Grensland, (tent.cat.), St.-Truiden, 1990, inv.nrs. 428-432, afb.

Sint-Trudo's erf. Religieuze kunst uit het kerkelijk gebied van de abdij Sint-Truiden, (tent.cat.), St.Truiden, 1970, p. 87-88, 94, nrs. 10, 24, pln. 8-9.

De zeven torens, 1, 1, 1986, p. 16; 4, 1989, p. 75; 16, 2001, p. 78-80, afbn.

CEYSSENS L., Het ontstaan van de Sint-Trudoparochie te Wijchmaal (1608-1611), in Historische bijdragen ter nagedachtenis van G. Heynen, (Historische bijdragen over Sint-Truiden, 4, Sint-Truiden, 1984, p. 96, pl. 5 op p. 487.

CEYSSENS L., GEUNS J., MOLEMANS J. & PEETERS M., Het lager onderwijs in Wijchmaal vanaf de XVIIIe eeuw, Wijchmaal, 1984, p. 14-16, 48, 52, 66, oude prentkaart op p. 53 (met mergeltoren uit XV). DANIËLS P. & PAQUAY J. (red.), Oudheidkundige inventaris der kunstvoorwerpen in kerken en openbare gebouwen, 6. Kanton Peer, Hasselt, 1928, p. 24-26. de BORCHGRAVE d'ALTENA J., A propos de l'exposition "Les Madones du Limbourg", in Bulletin de la Société royale d'Archéologie de Bruxelles, 14, 1936, p. 85, fig. 21: i.v.m. beeld van O.-L.-Vrouw met Kind uit begin XVI.

DE DIJN C.G., red., Het orgelbezit in de provincie Limburg, in Kunst en oudheden in Limburg, 16, St.Truiden, 1976, p. 244.

DIRIKEN P., Geogids Peer, s.l., 1996, p. 106, 110-111, afb. op p. 111.

GENICOT L.F., Les églisesmosanes du XIe siècle. Livre I Architecture et société, in Université de Louvain. Recueil de Travaux d'Histoire et de Philologie, 4de r., afl. 48, Leuven, 1972, p. 214.

GEUKENS B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Limburg. Kanton Neerpelt, Brussel-St.-Truiden, 1977, p. 45-46.

SIMENON G., Notes pour servir à l'histoire de paroissesquidépendaient de l'abbaye de Saint-Trond, in Bulletin de la Société d'Art et d'Histoire du Diocèse de Liège, 17, 1908, p. 267-269.

VENTE M., Oude orgels in Limburg, in De Praestant, 1, 1952, p. 75.

VERMEULEN G., De Limburgse Sint-Antonius-abt kroniek anno 1992, in Antoniana, 1993, p. 185, afb.

van St.-Antoniusbeeld.

b) Architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

c) Bouwfysische toestand

Het dak is in behoorlijke toestand. Er waren een aantal lekken in de dakbedekking maar die werden gedicht door monumentenwacht. De leibedekking is hier en daar verweerd geworden maar voldoet voorlopig nog. Het plat dak moet hersteld worden, liefst binnen het jaar. Het dak zou best ook behandeld worden tegen de huisboktor. De topbekroning is roestig en zou moeten behandeld worden, net zoals de gouden afwerkingen.

Onder de zaling van de toren is het houtwerk sterk ingerot. Moet op termijn ook aangepakt worden.

Het metselwerk is algemeen in een goede toestand. Het geheel werd vroeger reeds gehydrofobeerd. Toch een aantal kleine opmerkingen (klimop verwijderen, cementering en voegwerk herstellen) De glas in loodpanelen zijn in goede staat.

Wat betreft het interieur zijn er vochtplekken merkbaar door opstijgend vocht. Er is scheurvorming en hier en daar is het verfwerk afgebladderd. De blauwe hardstenen vloer vertoont de normale gebruiksslijtage.

Buiten de vochtproblemen in de muren en het pleisterwerk is de kerk en zijn objecten in redelijk goed onderhouden staat. Enkele voorwerpen zijn plaatselijk aangetast door de kleine klopkever.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De parochiekerk ligt ingebed tussen de basisschool, het ontmoetingscentrum de Tichel en het kerkhof. Veel mogelijkheden tot kernontwikkeling zijn er derhalve niet meer.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst:

- 1e en 3e weekend van de maand: eucharistieviering op zondagsvoormiddag om 10.30 uur
- eucharistieviering op woensdag 09.00 uur;
- schoolvieringen
- wordt gebruikt voor uitvaart, doopsel, eerste communie, vormsel, huwelijk en bijzondere gelegenheden

Nevenbestemming

De Sint-Trudokerk van Wijchmaal blijft in de eerste plaats een kerk met eredienst. De bisschop van Hasselt gaf positief advies voor de nevenbestemming van de Sint-Trudokerk van Wijchmaal op 1 maart 2023, op voorwaarde dat er goede afspraken gemaakt worden tussen kerkfabriek en de gebruikers over prioriteit voor de eredienst en de aard van de activiteiten die er zullen doorgaan. Deze moeten in overeenstemming zijn met de eigenheid van het gebouw, dat een gebouw is van de eredienst.

Het kerkbestuur stelt voor om te werken rond 3 prioriteiten :

- Bevorderen van de spiritualiteit

Door creatief en flexibel te zijn, zelfs met beperkte middelen, kan de kerkelijke overheid nog steeds een waardevolle rol spelen in het dienen van de gemeenschap en het bevorderen van de spiritualiteit binnen en buiten de muren van de kerk.

- Vrijwilligers en leden van de gemeente betrekken

Er moet dringend en optimaal gebruik gemaakt van vrijwilligers. Zij dienen actief betrokken bij de planning en de uitvoering van activiteiten.

- Samen werken

Samenwerking zoeken met andere organisaties of maatschappelijke groeperingen. Door krachten te bundelen kunnen gemeenschappen gezamenlijk initiatieven ontplooien en middelen delen.

Als bijkomende nevenbestemmingen komen concerten, tentoonstellingen van verenigingen, repetities van zangkoren en muziekgroepen, en recepties parochiale activiteiten in aanmerking.

2.4. Sint-Hubertus Erpekom

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.1. Identificatie

Naam: Sint-Hubertus Erpekom

Geografische ligging

- Erpekommerweg zonder nummer 3900 Peer (Grote-Brogel - Erpekom) – Provincie: LIMBURG

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Peer Sint-Trudo

Eigenaar: Kerkfabriek St-Trudo Grote-Brogel

Bescherming(en)

- Opgenomen in inventaris als **bouwkundig erfgoed** *Parochiekerk Sint-Hubertus* sinds 05-102009.

2.4.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Uit inventaris Agentschap Onroerend Erfgoed, zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80758>

Rondom van een cementstenen stoep en aan straatzijde van een dito toegangsweg met geasfalteerde parking voorziene, met ligustrum omhaagde, zuidoost-noordwest georiënteerde, moderne zaalkerk, gebouwd in 1960, naar ontwerp van de architect Maris (Zonhoven) en op 6 november ingezegend door bisschop Van Zuylen, confer marmeren gedenkplaat in narthex met inscriptie: EXC. AC REV. DOMINUS G.M. VAN ZUYLEN/ EPISCOPUS/ DIE 6 NOVEMBRIS, ANNO DI 1960/ ME CONSECRAVIT/ MGR P.J BROEKX, CUM/ R.D.J. LEYEN PASTORE EM, HIC NOBIS/ DIE 30.8.1960 MORTE SUBITANEA EREPTO/ ET CUM R.D.ANT. MORIS ET OMNIBUS/ INCOLIS HUIJUS PAGI ERPEKOM/ ME EREXIT/ COND STEVENS/ HAMONT [onderaan l.]/ ARCH MARIS/ ZONHOVEN [onderaan r.]. Omzetting van traditionele elementen, zoals de spitsboog, in een vernieuwde context, maar hier in een late interpretatie van analoge voorbeelden uit de jaren 1930-40 en verder.

De plattegrond beschrijft een inspringende narthex, een schip van vijf traveeën met in de vierde travee flankerende aanbouwsels voor biechtstoel en zijaltaar, ter hoogte van de vijfde travee twee haaks aangebouwde sacristieën en een rechthoekig inspringend koor van één rechte travee met vlakke sluiting.

Baksteenbouw met gebruik van zandsteen voor afwerking van al dan niet versneden steunberen, afzaat sokkel, afgeschuinde lekdrempels en aanzetstenen; beschilderde metalen ramen; geprofileerde, sterk overkragende houten kroonlijsten; al dan niet geknikte, verspringende zadeldaken (mechanische pannen) met boven het schip, ten zuidoosten, vierkante dakruiter onder tentdak (kunstleien) met smeedijzeren kruis. Voorgevel van narthex met verdiepte, getoogde vleugel deur met bewaard houtwerk in een afgeschuinde bakstenen omlijsting, waarboven drie gekoppelde lancetvensters. Zijgevels geritmeerd door steunberen, waartussen telkens twee dito vensters. Sacristie en bergruimte met gelijkaardige en enkele rechthoekige muuropeningen, onder meer een keldergat. Zijgevels van koortravee met telkens één lancetvenster. Blinde sluiting. Narthex met vlakke zoldering. Middenbeuk met bepleisterd en witbeschilderd spitstongewelf met ritmerende dito gordelbogen, rustend op kruisvormig geprofileerde bakstenen pijlers op vierkant basement met zandstenen afwerking; gekorniste geprofileerde lijst ter hoogte van de imposten; gelijkaardige pilasters aan uiteinden van schip. Uiterst smalle zijbeuken met vlak plafond en spitbogige gordelbogen, opzij rustend op analoge pilasters. Spitsbogige bakstenen triomfboog. Koor en orgeltribune met gelijkaardige spitstongewelven.

Mobilair: waarschijnlijk in totaliteit uit de bouwperiode van de kerk: gipsen beeld van Sint-Hubertus; hoofdaltaar van marmer en ijzer; dienstalbaar met paneel uit voormalige communiebank met de voorstelling van het Lam Gods met kruisvaan, van marmer, smeedijzer en brons; zijaltaar van marmer en zandsteen; houten biechtstoel; orgeltribune met leuning van hout en metaal; figuratieve en decoratieve glasramen met voorstelling van lier bespelende Sint-Cecilia en twee flankerende engelen; gipsen kruisweg; klok, gegoten door de firma Frans Sergeys (Leuven).

- *De zeven torens*, 15, 2000, p. 41.
- DIRIKEN P., *Geogids Peer*, s.l., 1996, p. 68, afb. op p. 76.
- GEUKENS B., *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Limburg. Kanton Neerpelt*, Brussel-St.-Truiden, 1977, p. 20.
- RUBENS A., *Broekx, Pieter Jan*, in *Nationaal biografisch woordenboek*, 4, Brussel, 1970, kol. 107.

Bron: Pauwels D. 2005: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Maaseik, Kanton Peer*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 19N3, Brussel - Turnhout.

b) Architecturale mogelijkheden

Het kerkgebouw is niet beschermd als monument.

Het grondplan toont het portaal geflankeerd door de doopkapel en een dienstlokaal met trap naar hoogzaal, een schip van 5 traveën met 2 smalle zijbeuken, het rechthoekig inspringend koor met vlakke sluiting, geflankeerd door de sacristie en een berging met toegang tot de stookplaats en de zolders. Het interieur van schip en koor beschrijft een spits tongewelf, geritmeerd met spitse gordelbogen, rustend op kruisvormige bakstenen pijlers op vierkant basement.

De bruto oppervlakte van het gebouw bedraagt 393m². De netto oppervlakte van schip en zijbeuken bedraagt 252m² (21m lengte x 12m breedte), van koor en gelijkvloerse bij-ruimten 93m² of een totaal van 345m².

c) Bouwfysische toestand

Bouwfysisch bevindt de Sint-Hubertuskerk zich algemeen in zeer goede staat. De belangrijkste herstellingswerken werden uitgevoerd in 2013.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen in het centrum van Erpekom. De scholen zijn gelegen in de nabije omgeving waar eveneens de parochiezaal gelegen is.

Ten ZW van de kerk staat de voormalige pastorie, een vrijstaande woning met gelijkvloers, verdieping en zolder onder hellend dak, bouwstijl jaren '60. De precieze oppervlakte van de woning is onbekend.

Het perceel waarop kerk en pastorie zich bevinden meet bij benadering 58m breedte op 50m diepte. De perceeloppervlakte bedraagt 2900m² (volgens liggingsplan van architect Maris, gedateerd 1959).

Er is een stopplaats van de Lijn in de nabijheid van de kerk.

Nabijheidsfactor

- parkeergelegenheid op het perceel tegenover de kerk
- op 200m van Pieter Brueghel Basisschool
- op 1,5km van Finse Piste De Deuster
- op 1,8 km van Erperheide Recreatiepark

Liggingsfactor

- op 3,6 km van centrum Peer (via Deusterstraat)
- op 9,8 km van centrum Bree (via N73)
- op 1,6 km van N73, rijksweg Peer-Bree

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint Hubertuskerk wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de eredienst.

- 1e en 3e weekend van de maand: eucharistieviering op zaterdagavond om 19.00 uur
- huwelijken, dopen, begrafenissen
- Schoolvieringen

Valorisatie - nevenbestemmingen

- Sporadisch een optreden
- Occasioneel een receptie in parochiaal kader.
- Repetities van zangkoren en muziekgroepen
- Recepties parochiale activiteiten
- Concerten en tentoonstellingen

2.5. Sint-Ursula Kleine-Brogel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.1. Identificatie

Naam: Sint-Ursula Kleine-Brogel

Geografische ligging

- Pieter Breugellaan 3 3990 Kleine-Brogel
- Provincie: LIMBURG

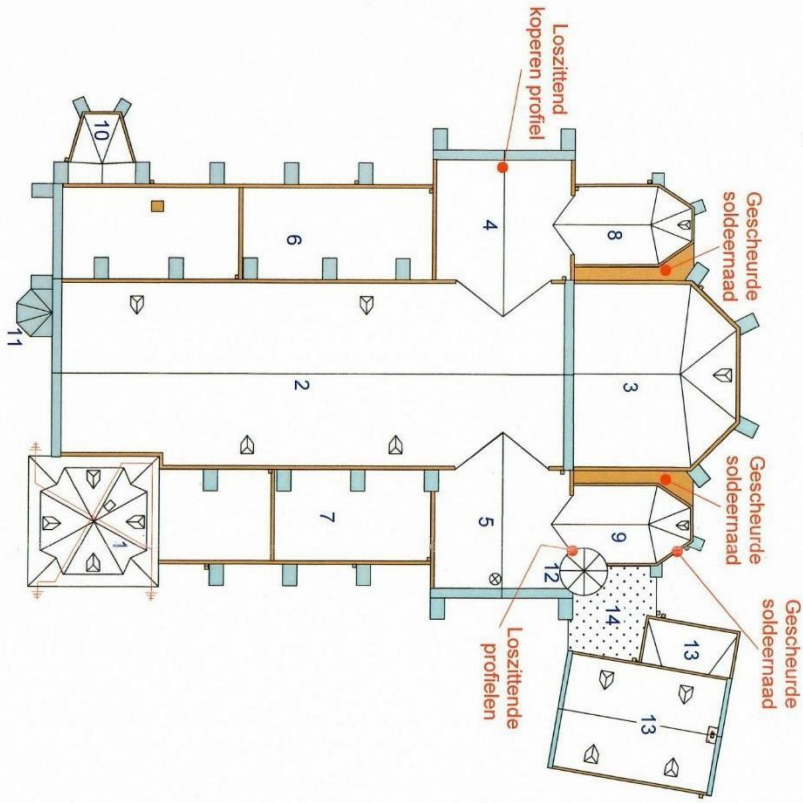
Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Kleine-Brogel Sint-Ursula

Eigenaar:

- Kerkfabriek Sint-Ursula Kleine-Brogel is eigenaar van het kerkgebouw
- de toren is eigendom van de Stad Peer

Bescherming(en): is beschermd als monument Parochiekerk Sint-Ursula met kerkhofmuur Deze bescherming is geldig sinds 28-10-1999.

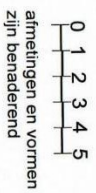
Bovenaanzicht:

Legende

	dakkapel	1. Toren
	koper	2. Middenbeuk
	koperen afvoerbuis	3. Koor
	natuursteen	4. Noordelijk transept
	Luik met koperen bekleding	5. Zuidelijk transept
	plat dak	6. Noordelijke zijbeuk
	schoorsteen	7. Zuidelijke zijbeuk
	aarding	8. Mariakapel
	opvangelement bliksemafleider	9. Heilige Brigittakapel
	daalleiding	10. O.L.V.-kapel
		11. Westelijke traptoren
		12. Oostelijke traptoren
		13. Sacristie
		14. Doorgang

SITUATIESCHETS : 30081-2015-B
 Sint-Ursulakerk.
 Pieterbreugelalaan 3990 Peer/Kleine-Brogel.
 Inspectie datum : 01-06-2015

2.5.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Informatie uit inventaris Agentschap Onroerend Erfgoed, zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80783>

De Sint-Ursulakerk is de laat- en neogotische kerk van Kleine-Brogel. De kerk is omringd door een ommuurd kerkhof.

Historiek

De parochie van Kleine-Brogel werd omstreeks 800 opgericht onder het patronaat van de abdij van Aldeneik. Toen in 1570 het kapittel van Aldeneik naar Maaseik werd overgeheveld, werd Kleine-Brogel hiervan afhankelijk.

De kerk van Kleine-Brogel wordt een eerste maal vermeld in een oorkonde van 1222. Daarin stond geschreven dat het bedehuis jaarlijks een zilverlinge te betalen had aan de abdij van Sint-Truiden.

In de 15de eeuw werd in de parochie een nieuwe kerk gebouwd, waarvan de mergelstenen toren geïncorporeerd is in de huidige kerk. De kerk uit de 15de eeuw had twee altaren, waarvan er één gewijd was aan de Onze-Lieve-Vrouw en geen beneficie was, terwijl de andere gewijd was aan de heiligen Nicolaas en Catharina en wel een stichting was.

In 1646 meldt een verslag van de aartsdiaken de ruïneuze toestand van het schip. In 1663 vond er mogelijk een herstelling van het kerkgebouw plaats. Bij het bezoek van de aartsdiaken in 1688 werden de gemeentenaren herinnerd aan hun tekortkomingen in verband met het kerkhof, dat open lag als een marktplein, en kregen ze het bevel mee voor een omheining te zorgen. Na 1726 vond de bouw van een sacristie plaats. In 1782 werd de toren hersteld, alsook het portaal en de doopkapel. In 1846 werd een nieuwe kerkhofmuur gebouwd door Mathias Stienissen.

In 1904 zette pastoor J. Vencken (1865-1933) zich in voor de bouw van een nieuwe kerk en deed hiervoor een beroep op de tussenkomst van J. Helleputte (1852-1926). De bouwmeesters H. Martens en V. Lenertz wezen op de noodzaak van een nieuwe kerk met behoud van de 15de-eeuwse toren, die zij hoger wilden optrekken. Provinciaal architect Jaminé adviseerde daarentegen de bestaande kerk te behouden en te vergroten, maar hij kreeg geen steun. Jaminé klaagde tevens de slopingsdrang aan en de modetrent van nieuwbouw : "Et devantcet argument tout, archéologie, histoire locale, souvenirs de la paroisse, intérêt de la science, preuve indéniable et souvent unique de l'antiquité et de la continuité du culte dans une paroisse, tout autre argument doit disparaître..." De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen bracht een plaatsbezoek en keurde het nieuwe project goed, anderzijds gaf zij de opdracht de oude kerk in plan te brengen met de overweging dat: "rien ne l'empêchera de la reproduire dans une autre localité peu importante lorsque le cas se présentera..."

De bouwwerken van de kerk startten in november 1907 en werden uitgevoerd door J.H. Hanssen uit Neerpelt en waren in juni 1908 voltooid. Bij de verhoging van de toren werden de

oorspronkelijke geledingen en muuropeningen gewijzigd en aangepast aan de neogotische stijl. Er werd ook een torenuurwerk geplaatst door de firma E. Michiels-Moermans en Zonen uit Mechelen. Op 22 september 1908 werd de parochiekerk ingewijd door monseigneur Rutten, bisschop van Luik. Op 27 september werd het nieuwe orgel, gebouwd door P.J. Vermeulen en Zonen uit Weert, ingewijd.

In 1957 werden herstellingen uitgevoerd aan het dak en de toren door architect P. Ceelen uit Helchteren en de aannemers De Niel uit Neerpelt en Dijkmans uit Hamont. In 1990 werd de toren hersteld door architect Stevens uit Kuringen en aannemer Vlaminck.

Ten noorden van de kerk bevindt zich de pastorie. De pastorie werd gebouwd naar ontwerp van H. Martens in 1895. Martens had reeds eerder een ontwerp voor een pastorie getekend, maar dit werd niet uitgevoerd. Hij gebruikte dit ontwerp later voor de bouw van zijn eigen woning in Stevoort. De vroegere pastorie was gebouwd in 1776 in de Zavelstraat en werd gesloopt in 1966.

De Sint-Ursulakerk wordt omgeven door een kerkhof met kerkhofmuur. In 1996 werd de kerkhofmuur hersteld en werd de ruimte rond de kerk aangelegd. In 1999 werd het kerkhof zelf heringericht door Marc Claessen en Gaby Van Dyck, van een ontwerpbureau voor buiteninrichting uit Wijchmaal.

2004-2005 : restauratie van 6 gepolychromeerde heiligenbeelden

2005-2007 : daken en goten gerenoveerd door de firma Dijkmans uit Kuringen.

2010-2011 : voorzetrampen geplaatst en de brandglasramen gerenoveerd door de firma Monument Vandekerckhove NV uit Ingelmunster.

Exterieur van de kerk

De Sint-Ursulakerk is een neogotische kruisbasilica, in 1907-1908 door V. Lenertz en H. Martens aangebouwd tegen de 15de-eeuwse toren, de enige restant van de vorige kerk, die gesloopt werd. De kerk is opgetrokken in mergel op een basement van Maaslandse kalksteen en is zo geconcipieerd dat de toren de aanzet vormt van de west- en de zuidgevel. De kerk heeft een driebeukig schip van vijf traveeën, een transept en een rechthoekig koor met polygonale absis, geflankeerd door twee polygonale zijkoren. De eerste travee van de noordelijke zijbeuk is uitgebouwd tot polygonale doopkapel. De zuidelijke zijbeuk heeft, door zijn aansluiting op de toren, slechts vier traveeën. Aan de zuidwesthoek van het zuidelijke zijkoor werd een ronde traptoren toegevoegd. De sacristie ligt niet aangebouwd tegen het koor, maar is door middel van een overbouwde doorgang verbonden met het zuidelijke zijkoor. De dakbedekking bestaat uit leien van Herbeumont.

De toren

De toren van de kerk had oorspronkelijk drie geledingen, maar werd door Martens en Lenertz verhoogd. Ook werden de geledingen en de muuropeningen gewijzigd. De eerste geleding heeft een sokkel in Maaslandse kalksteen. In de zuidgevel werd een portaal aangebracht. De houten toegangsdeur is gevat in een segmentboog onder een spitsboog. Op een hoogte van acht meter zijn twee smalle rechthoekige vensters aangebracht. In de westgevel staan twee analoge vensters

met daaronder een lancetvenster. De tweede geleding heeft aan de zuid- en de westgevel centraal een lancetvenster. De derde geleding is aan vier zijden versierd met een spitsboog waarbinnen twee lancetvormige galmgaten en een uurwerkplaat op de oost-, zuid- en westgevel. De toren is afgedekt met een octogonale spits.

De westgevel

De westgevel heeft een centraal portaal, gevat in een spitsboog, waarboven zich een groot vijflichtvenster met maaswerk bevindt. In de puntgevel onder het zadeldak van de middenbeuk zijn vier vensters uitgewerkt. Links van het portaal werd een zeshoekige traptoren met lichtspleten toegevoegd. Uiterst links bevindt zich de westgevel van de zijbeuk. Deze is opengewerkt met een lancetvenster en wordt afgesloten met een steunbeer.

De noordgevel en de zuidgevel

Beide gevels hebben twee geledingen. De traveeën, gescheiden door steunberen, zijn voorzien van een lancetvenster. De vensters in de lichtbeuk zijn in twee verdeeld en hebben bovenaan een cirkel met vierpas. De transeptgevels worden bepaald door een groot spitsboogvenster. De puntgevel van het zadeldak is versierd met muurankers en centraal een smal rechthoekig venster en spitsboogvormige nis. Aan de zuidzijde werd, tussen de transeptarm en het zijkoor, een ronde traptoren met kegelvormig dak toegevoegd. Aan de eerste travee van de noordgevel werd een driezijdige doopkapel met spitsvensters aangebouwd. De sacristie, onder zadeldak, ligt aan de zuidzijde en is met de kerk verbonden door een gang. Deze wordt verlicht door twee biforae aan de zuidkant.

De oostgevel

De driezijdige koorsluiting met steunberen heeft drie grote lancetvensters, waaronder een doorlopende waterlijst. De zijkoren hebben drie muurvlakken, gescheiden door steunberen en een centraal lancetvenster.

Interieur van de kerk

De tweeledige opstand, in mergel, wordt gevormd door een arcade en een lichtbeuk. Het onderste gedeelte van de lancetvensters in de lichtbeuk is gesloten en omgevormd tot een biforeblindnis. De scheibogen steunen op zuilen met knopkapiteel in blauwe hardsteen. De traveeën zijn aangegeven door gordelbogen tussen kruisribgewelven. De ribben steunen op schalken met consoles met bladversiering. De gewelven zijn bepleisterd en beschilderd met decoratief rankwerk. Het straalgewelf boven het koor kreeg een extra figuratieve versiering met de voorstelling van de drie goddelijke deugden. De oorspronkelijke vloer, ontworpen door Martens en Lenertz, is nog aanwezig en ligt volgens een kleurrijk, geometrisch patroon van witte, zwarte, blauwe en rode tegels.

De inrichting en het mobiliair van het kerkinterieur vertoont een zeer homogeen, neogotisch ensemble:

- Glasramen: uitgevoerd en gesigneerd door het atelier A. Stalins in 1908. De thema's zijn: de zeven smarten van Maria, Ons-Heer-Hemelvaart, het Pinksterwonder, de majestas Domini en een aantal heiligen;

- Neogotisch hoofdaltaar bestaande uit een marmeren altaartafel met retabel in verguld koper met voorstelling van het offer van Abraham en van Melchisedech; Neogotische orgelkast, ontworpen door V. Lenertz; Neogotische communiebank in witte kalksteen, ontworpen door V. Lenertz; Neogotische en 18de-eeuwse biechtstoel; Neogotische kerkstoelen; Neogotische preekstoel (gedemonteerd); Sacristiekast, 18de eeuw; Doopvont, gedateerd 1618;
- Beelden: Heilige Barbara, begin 16de eeuw (Jan van Steffeswert ?), Heilige Odilia, einde 16de eeuw, gepolychromeerd hout, Heilige Catharina, einde 16de eeuw, gepolychromeerd hout, twee evangelisten, 16de eeuw, hout, Heilige Antonius abt, 17de eeuw, gepolychromeerd hout, Heilige Ursula, 17de eeuw, gepolychromeerd hout, Calvariegroep, begin 17de eeuw en verscheidene neogotische, gepolychromeerde houten beelden;
- Schilderijen: twee schilderijen op paneel met buste van Christus en van Maria, toegeschreven aan Otto Venius, tweede helft 16de eeuw en een Kruisweg van Lecrenier uit Luik, 1881;
- Grafmonumenten: twee hardstenen grafkruisen, één van Gysbertus Vliegen (1752) en één van Jacobus Moone (1778).

De kerkhofmuur is opgetrokken uit baksteen.

Beschermingsdossier DL002117, Sint-Ursulakerk met kerkhofmuur, (s.n., s.d., digitaal dossier)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/80783> (geraadpleegd op 13 januari 2014) **b)**

b) Architecturale mogelijkheden

Veel (nieuwe) architecturale mogelijkheden zijn er niet voor deze kerk. Compartimentering van het gebouw is zowel functioneel als architecturaal niet wenselijk, is eigenlijk zelfs uitgesloten. Daarom dat de kerk zich dan ook niet gemakkelijk voor een nevenbestemming leent.

Ze zal derhalve best ter beschikking blijven van de plaatselijke geloofsgemeenschap voor eucharistievieringen, begrafenissen, huwelijken, communie en vormsel, doopsel, enz.

Uitzonderlijk kan de kerk voor opvoeringen (bv concerten) worden gebruikt.

c) Bouwfysische toestand

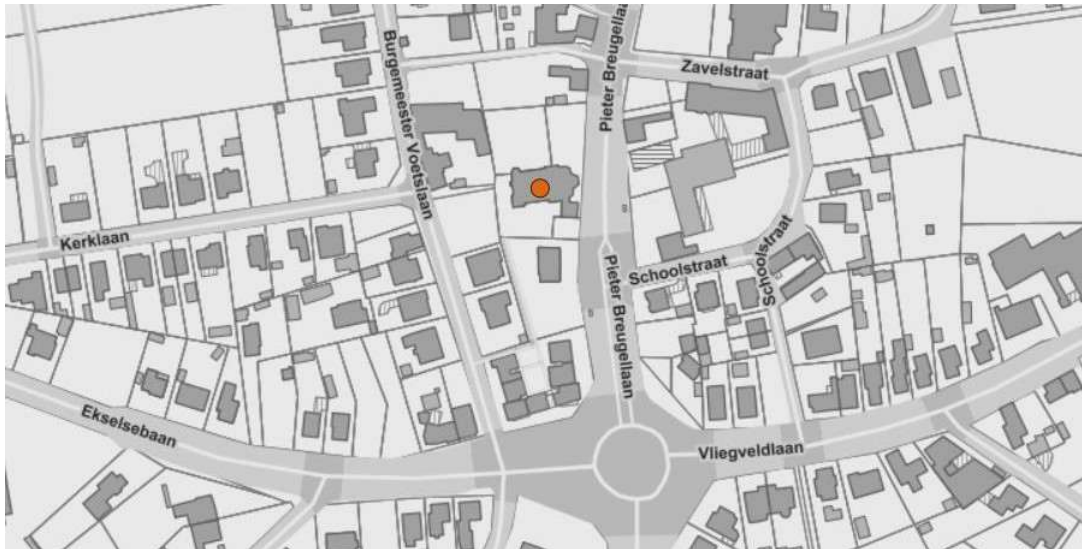
De kerk verkeert algemeen in een goede staat. Desalniettemin zijn er thans nog steeds gebreken aan de westelijke traptoren en een aantal dakaansluitingen waar waterinsijpeling mogelijk is. Eveneens verdient het houten buitenschrijnwerk de nodige aandacht. De duivenpopulatie blijft een aanslepend probleem.

De meeste voorwerpen zijn in behoorlijke tot goede staat. Er wordt wel aangeraden om de schilderijen van de kruisweg, de schilderijen van de pastoors en de kanunnik in de pastorie en het kruisbeeld in het portaal door een conservator-restaurateur te laten restaureren. Ook de biechtstoelen mogen een opknapbeurt krijgen. Er wordt ook gevraagd te overwegen om de

natuurstenen wanden en de beschilderde gewelven te laten reinigen door een steenrestaurateur en een restaurateur van muurschilderingen.

Er wordt bovendien aangeraden de kerk tijdens vieringen zeker niet warmer dan 16° C te verwarmen (momenteel tussen 17° en 18° C), dit in functie van de relatieve vochtigheidsgraad.

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk en de pastorie liggen vlakbij de rotonde Frank de Winne langs een behoorlijk drukke weg. Aan de overzijde van deze weg ligt de basisschool (de Puzzel). Er wordt op gemeentelijk niveau nagedacht over de aanpassing van het kerkplein aan de westzijde van de kerk.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst:

- 2^e en 4^e weekend van de maand
- eucharistieviering op zaterdagavond om 19.00 uur
- eucharistie op donderdagmorgen
- schoolvieringen
- huwelijken, doopsels, begrafenissen

Valorisatie - nevenbestemmingen

- kerstconcert fanfare
- samenzijn na een eucharistieviering
- optreden zandkunstenaar Immanuel Boie
- Concerten
- Tentoonstellingen van verenigingen
- Repetities van zangkoren en muziekgroepen
- Recepties parochiale activiteiten

2.6. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.6.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde Peer

Geografische ligging

- Lindedorp z/n 3990 Linde Peer
- Provincie: LIMBURG

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Linde-Peer Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen

Eigenaar: Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer.

Bescherming(en): niet beschermd, wel vastgesteld bouwkundig erfgoed

2.6.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Uit inventaris Agentschap Onroerend Erfgoed, zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80726>

Vanaf circa 1700 bestond er in Linde reeds een kapel, met in de nabijheid een kluzenaarshut, mogelijk de huidige Sint-Donatuskapel, die evenwel niet wordt aangeduid op de Ferrariskaart (1771-77). De kluzenaar onderhield de kapel, gaf de kinderen onderwijs en leerde hen bidden en zingen. Na diens vertrek circa 1720 naar de kluis bij de Deusterkapel, verviel het bedehuis en was er van enig basisonderwijs in Linde geen sprake meer.

Op 17 september 1855 schonk Anna Helena Claes een stuk grond dat als bouwplaats zou dienen voor het nieuwe bedehuis en deels als kerkhof. Van 22 mei 1857 dateert het K.B. dat de pastoor de toelating gaf een kerk te bouwen volgens plan en lastencahier, opgemaakt door provinciaal onderarchitect Herman Jaminé (Hasselt), (ontwerp van 1856). Op 18 mei 1858, eerstesteenlegging door de pastoordeken van Peer. Op 9 december van dat jaar was de kerk onder dak, doch lang niet voltooid. Toch werd ze ingezegend. In de zomer van 1859, laatste werken: het gewelf, de vloer, de ramen en de opbouw van de toren. Op 9 juni 1860, definitieve keuring. Door een K.B. van 10 maart 1872 werd de kerk van Linde verheven tot succursale van Peer. In 1889, herstellingswerken. In 1910-11, vergrotingswerken naar ontwerp van de architecten H. Martens (Stevoort) en V. Lenertz (Leuven), (plannen van 1908), waarbij het schip naar het westen toe werd vergroot en de toren herbouwd. Toen werd ook de treurbeuk op het pleintje voor de kerk geplant. Interieur niet toegankelijk.

Rondom van een cementtegeldoek voorzien, georiënteerd, neoromaans bedehuis. Neoromaans zijn de ordonnerende spaarvelden in de gevelopstanden van zijgevels, absis en apsidiole. De plattegrond beschrijft een bijna volledig ingebouwde westtoren, een éénbeukig schip van vier traveeën, twee transeptarmen van telkens één travee met vlakke sluiting, twee rechte koortraveeën met absis, twee zijkoeken in de vorm van apsidiole en een sacristie ten noordoosten.

Bij het schip verankerd, bakstenen gebouw met gebruik van hardsteen voor afzaat van sokkel, lekdrempels, één vlakke deuromlijsting, geprofileerde keperboogvormig bekroonde lateien en middenstijlen van sacristievenster, alsook voor trap van sacristiedeur; mergelsteen voor daklijsten; geprofileerde houten kroonlijsten met krulankervormige ijzeren versiering, bij het schip mogelijk vernieuwd en op dito modillons; verspringende zadeldaken (leien) bij schip, transept en koor, laatstgenoemde met hardstenen kruis, half conische dito bedaking bij absis en apsidiole, dito schilddak bij sacristie; gecementeerde plint bij oostbouw en transept. Alle muuropeningen, behalve die van de sacristie, met afgeschuinde neg.

Toren van drie inspringende geledingen, met vlechtingen ter hoogte van de afzaten, onder ingesnoerde naaldspits (leien) met bol, ijzeren kruis en gouden windhaan. Rondboogportaal naar Romaans patroon in bakstenen omlijsting met rollaag van gesinterde baksteen; rondboogdeur met bewaard houtwerk en smeedijzeren kruis. Tweede geleding met kruisvormig venster ten westen,

voorzien van een centrale vierpas met glas-in-lood en een bekronend oculus. Vanop de derde geleding oprijzende, met een getrapte baksteenries afgelijnde vierkante torenromp, met ten noorden en ten zuiden telkens één rondboogvenstertje en aan elke zijde drie gekoppelde rondbogige galmgaten onder drielobbige druiplijst van gesinterde baksteen, twee steigergaten en een uurwerk.

Voorgevel met afgeschuinde hoeken en analoge aflijning als bij de toren, waaronder twee rondboogvenstertjes in de geveltop. Zijgevels van de westbouw met dito aflijning en telkens twee rondboogvensters. Overige zijgevels geritmeerd door ingeschreven, bij het schip per twee gekoppelde rondboogvensters. Geveltoppen van transeptsluiting met drie gekoppelde rondbogige spaarvelden met centraal oculus. Analoge ritmering bij de koorpartij. Sacristie en latere aanbousels (tussen sacristie en absis en tussen sacristie en koor) met betraliede rechthoekige vensters, deels bolkozijnen.

Volledig bepleisterd en witbeschilderd interieur. Eerste bouwlaag van toren onder vlakke zoldering. Schip, transept en koor overkluisd door middel van tongewelven. Schip verder voorzien van pseudonetgewelven met houten ribben en met bladwerk versierde gewelfsleutels, rustend op colonnetten met bladwerkkapiteeltjes. De rondbogige scheibogen van de kruising rusten op pilasters met hardstenen impost en dito afzaat van het basement.

Mobilair: Beeld van de Heilige Berthilia, geschonken door Lambert Kelchtermans en Philomena Symons (19de eeuw); gepolychromeerd triomfkruis; gipsen beelden van het Heilig Hart, Heilige Jozef met Kind, Onze-Leve-Vrouw, Sint-Barbara en Sint-Gerlachus, laatstgenoemde door de firma Tombay (Luik), eertijds (sinds 1845) in de Sint-Donatuskapel opgesteld en begin 1862 overgebracht naar de parochiekerk; beschilderde gipsen kruisweg.

Van zijn voet ontdane, neogotische eiken preekstoel (tweede helft 19de eeuw, circa 1860), geschonken door deken Cuypers van Hamont, met voorstelling van Christus tussen de schriftgeleerden; dito biechtstoel (circa 1880), geschonken door pastoor Vanhove van Zolder, met in het fronton de boetvaardige verloren zoon; eclecticische eiken biechtstoel (20ste eeuw); twee neogotische eiken knielbankjes;

Marmeren doopvont (1868, confer inscriptie), met geelkoperen deksel, door de firma MartensRasquin van Bree, geschonken door de heer Goupy de Quabeek uit Mechelen, een vriend van pastoor Loos;

Orgel, op 13 maart 1879 geïnstalleerd door P.J. Vermeulen, orgelbouwer te Weert Nederland), met neogotische eiken orgelkast.

Mobilair door Parras van Weert: beeld van Onze-Lieve-Vrouw (1870); eclecticisch gepolychromeerd eiken hoofdaltaar (circa 1860), met twee engelenfiguren, ter vervanging van het oude, dat door de kerk van Sint-Huibrechts-Lille gratis was geschonken; twee dito zijaltaren (1870) van Onze-Lieve-Vrouw (noorden) en Sint-Gerlachus (zuiden); eiken balustrade van orgeltribune (1871), versierd met driepassen en rondbogen; eclecticische, polychrome eiken voormalige communiebank (1874), heden dienstaltaar, met voorstelling van pelikaan en Lam Gods; orgel met eikenhouten kast

(1879). Muurschilderingen op de triomfboog, met voorstelling van God de Vader, Heilige Geest, twee engelen, Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jan.

Vooran ten westen van de kerk, links van de toren, hardstenen grafkruis met inscriptie: EDMOND MEGANCK/ PASTOOR TE LINDE/ 1884/ 1897, en rechts van de toren, neogotisch hardstenen grafmonument ter ere van pastoor F. Loots (+ 1880), in de puntgevelvormige bekroning voorzien van een miskelk met hostie. Ten zuiden van de kerk, met een ijzeren hek omheind hardstenen kruis met gipsen Christusfiguur met bekronende inscriptie: PAX MUNDI en onderaan een lauwerkrans en Maltezerkruis; op granieten platen, de jaartallen 1914 en 1918, alsook de namen van de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog.

b) Architecturale mogelijkheden

Het is een éénbeukige kerk met transept en biedt plaats aan een 200-tal personen. De kerk heeft één centrale ingang, aan de achterzijde van de kerk, aan de straatzijde, deze is ook bruikbaar door mindervaliden. Ze heeft maar één ingang en daardoor komt ze onmogelijk in aanmerking voor nevenbestemming. Koor, transepten en schip van de kerk vormen één geheel en kunnen niet worden opgesplitst. Verwarming en elektriciteit kunnen onmogelijk worden opgedeeld, wc en sanitair zijn primair aanwezig in de kerk en de toegankelijkheid voor mindervaliden is mogelijk.

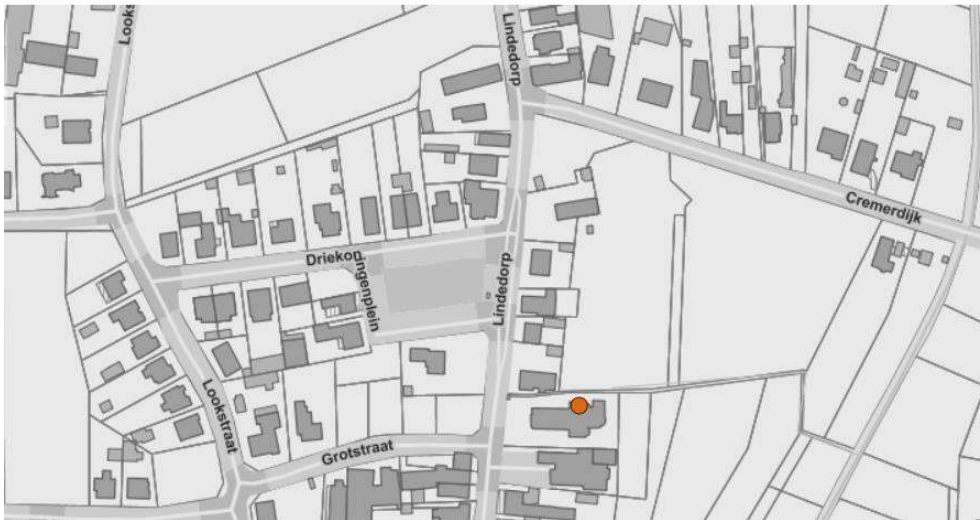
De kerk is van een eenvoudige structuur en inrichting en bezit ze geen echt waardevol interieur, behalve het orgel die bestempeld werd als “zeer waardevol”.

c) Bouwfysische toestand

Tussen begin 2004 en midden 2005 werden grote herstellings- en renovatiewerken uitgevoerd aan de parochiekerk. Na 1,5 jaar werken werd ze midden 2005 terug in gebruik genomen.

Op basis van het laatste verslag van Monumentenwacht, en rapporten door de firma's die de goten reinigen, en herstellingen doen aan het dak van de kerk, werd beslist een project op te starten om de leibedekking van de kerk te vervangen (behalve de toren), en t.z.t alle aanbevolen herstellingen op hoogte te doen, zoals schilderen van bakgoten, randlatten, muurankers en kleinere gebreken daar er stelling vereist is, en bijkomend zal een gedeelte van de kerktoren dak structuur welke houtrot vertoont, wat oorspronkelijk niet voorzien was, maar wordt nu wel mee in het ontwerp opgenomen, om grotere problemen op langere termijn te voorkomen. Deze werken worden uitgevoerd in 2025.

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Het kerkgebouw is gelegen in het centrum van het dorp vlakbij de parochiezaal en de lagere scholen, en enkele handelszaken. Aan de voorzijde grenst het gebouw aan de verbindingsweg naar Peer en aan de achterzijde kijkt ze uit op de groene Dommelvallei.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst

- 1e en 3e weekend van de maand: eucharistieviering op zondagmorgen om 9.00 uur
- eucharistie op vrijdag om 9 uur
- schoolvieringen
- uitvaarten, doopsels, vormsel(samen met Wauberg), huwelijken en bijzondere gelegenheden

Valorisatie – nevenbestemmingen :

- In de kerk gaan ook concerten door vanwege de goede akoestiek.
- Recepties parochiale activiteiten
- Tentoonstellingen

2.7. Sint-Jozef Wauberg

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.1. Identificatie

Naam: Sint-Jozef Wauberg Peer

Geografische ligging

- Muntstraat 12, 3990 Wauberg Peer
- Provincie: LIMBURG

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Pelt
- Parochie: Wauberg Sint-Jozef

Eigenaar: Vereniging der Dekenale Werken Pelt en de kerkfabriek St.-Jozef Wauberg

Bescherming(en): niet beschermd

2.7.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

In 1946 was Wauberg voor de liturgische diensten op Linde-Peer aangewezen maar zou die vanaf 1947 zelf mogen organiseren in de wijk. Een geschikt lokaal zou gebouwd worden in het verlengde van het bestaande schoolgebouw. Dit diende voorlopig als noodkerk en zou later omgebouwd worden tot 2 klaslokalen. In de huidige gang van de kleuterklassen zie je nog de ingemetselde gedenksteen met het bouwjaar 1946.

Na een tijd bleek deze noodkerk te klein door de bevolking aangroei en werd de vraag naar een echte kerk steeds luider. Er werd een bouwcomité opgericht met als doel grond te verwerven en de nodige fondsen te verzamelen om te bouwen.

In 1961 moesten er echter klassen bijkomen en werd er gezocht naar een alternatief. In Zwartberg werd deze gevonden : een houten barak, een klassiek model dat door het Belgisch leger gebruikt werd om gemobiliseerde soldaten onder te brengen en dat na de oorlog door migranten werd gebruikt. Dit was slechts een tijdelijke oplossing. Op 28 januari 1962 werden de gronden officieel geschonken door de families Deckers, Neyens en Maesen aan de Vereniging der Parochiale Werken van de Dekenij Peer. Ondertussen had men zich tot de Internationale Bouworde gewend voor de kerkbouw. Architect Jan Reynaerts, permanent bouwgezel, tekende een vooruitstrevend plan van een zaalkerk met 350 zitplaatsen, een sacristie, een keuken en een winterkapel die tevens dienst kon doen als vergaderlokaal.

Op 12 april 1963 kondigde Maarten Verluyten, verantwoordelijke van Bouworde België, schriftelijk de komst aan van de eerste bouwgezellen, 13 in totaal. Zij waren afkomstig uit de streek van Kortrijk, permanente bouwgezellen, ervaren technici en met studenten als tijdelijke helpers.

7 juli 1963 werd een eerste heuglijke dag : de eerste steenlegging werd gevierd en gedaan door Mgr Malmandier, Groot-Vicararis van het bisdom en met toespraken door Maarten Verluyten namens de Bouworde en door burgemeester Dupont namens het stadsbestuur.

De mensen van de Bouworde werden ook nog bijgestaan door talrijke plaatselijke vrijwilligers en ook de talrijke gezinnen die bereidwillig de opvang en de huisvesting van de bouwgezellen op zich namen.

De binnenafwerking en de bidbanken werden vervaardigd door de leerlingen van de technische school Don Bosco uit Helchteren.

Op 20 maart 1965 kwam dan de bekroning van dit reusachtige werk en kon de kerk ingewijd worden. Deze inwijding gebeurde door Mgr Van Zuylen, bijgestaan door pastoor-deken Theunissen van Peer en pastoor Proesmans en E.P. Andreas uit Hamont.

b) Architecturale mogelijkheden

Een zaalkerk met ernaast een weekkapel.

De zaalkerk is wel te verdelen in enkele deelruimtes. Maar er zijn beperkingen hiervoor:

- het koorgedeelte ligt op een verhoog, vermits hieronder de kelder gelegen is

- er is een luchtverwarming voor de hele kerk
- de zijgevels van de kerk zijn beiden volledig is glas

Bij eventuele nevenbestemming en splitsing weekkapel/ kerk dient er een aanpassing van de verwarming te gebeuren voor het dubbel gebruik.

Er is een toilet en een klein keukentje aanwezig.

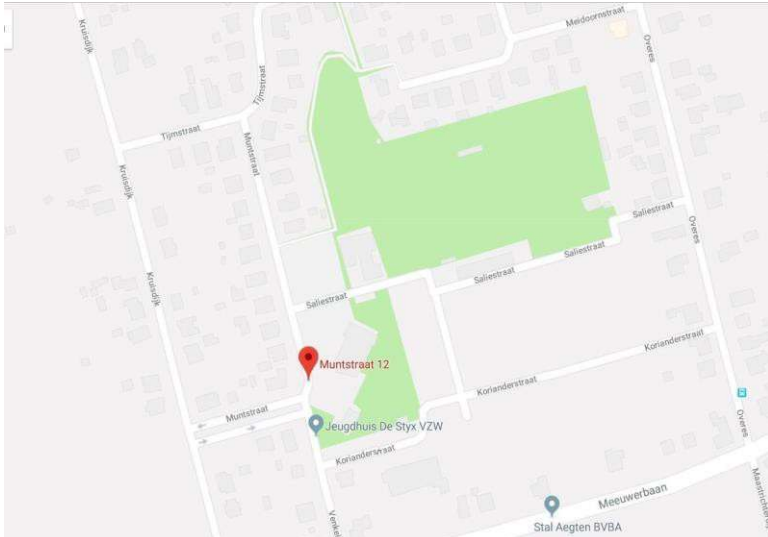
De kerk is toegankelijk voor minder valide personen. De weekkapel is apart toegankelijk, doch is niet toegankelijk voor minder valide personen.

De weekkapel kan gebruikt worden voor vergaderzaal of andere kleinere bijeenkomsten en heeft een oppervlakte van ongeveer 70 m2.

c) Bouwfysische toestand

Sinds het verwijderen van een deel van de betonnen banken en de vervanging door stoelen is het gemakkelijker om bepaalde vieringen of bijeenkomsten te organiseren.

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is midden in het centrum gelegen met een grote parking aan de voorzijde. De belangrijkste gebouwen liggen allemaal dicht bij elkaar in het centrum met het parochiecentrum Ons Huis, de lagere school, het jeugdhuis De Styx en de jeugdlokalen.

2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst

- 2^e en 4^e weekend van de maand: eucharistieviering op zaterdagavond om 17.30 uur
- Schoolvieringen
- Uitvaart, doopsel, eerste communie (samen met Linde), huwelijk en bijzondere gelegenheden

Valorisatie – nevenbestemmingen :

- Gebruik van de weekkapel door Syrisch Orthodoxe kerk
- Repetities van zangkoren en muziekgroepen
- Recepties parochiale activiteiten
- Concerten en tentoonstellingen

3. Naar een onderbouwde toekomstvisie

Het kerkenbeleidsplan bouwt verder op het pastoraal plan van Peer, dat werd opgesteld door het team van de pastorale eenheid Tabor Peer.

3.1. Sint-Trudo Peer

De Sint-Trudokerk te Peer is de zondagskerk van de pastorale eenheid Tabor en dus blijft de hoofdbestemming eredienst.

Een intenser gebruik van het kerkgebouw is een positief gegeven indien dit past bij het sacrale en met eerbied en respect kan gebeuren.

De Sint-Trudokerk is in het kader van het historisch gegeven m.b.t. de verering van O. L. Vrouw van zeven Weeën alle dagen open en genereert hierdoor een paar duizend extra bezoekers per jaar.

Bovendien is de Sint-Trudokerk door het lidmaatschap bij “Open Kerken” (reeds diverse jaren aangesloten), de Open Monumentendag, en de torenfeesten een trekpleister voor bezoekers.

Als inherent deel van het kerkgebouw is de toren toegankelijk bij de door de Stad Peer georganiseerde bezoeken bij de Torenfeesten, er is aldaar de belevingsruimte die met het verhaal van de Reus toeristisch gepromoot wordt, en men kan live via een scherm het wel en wee van een inwonende slechtvalk volgen. Een deel van de kerkschatten zijn ondergebracht in de museumkasten in de inkomhal van de toren. Bezoekers maken van deze gelegenheden gebruik om ook de kerk in al zijn pracht te bewonderen.

Een stadsgids kan geregeld worden via de toeristische dienst die de mensen gerichte info meegeven over al de bezienswaardigheden en de geschiedenis van de Kerk.

In de kerk loopt bovendien ook al een tweetal jaren de tentoonstelling in de vorm van een ontdekkingsreis rond figuren uit schilderijen van Pieter Bruegel. Sporadisch worden andere tentoonstellingen georganiseerd. We denken dan bijvoorbeeld aan de Mariale Feesten Peer 2022, tentoonstelling rond Kerstmis...)

Er vinden ook jaarlijks enkele concerten plaats, georganiseerd door het BICC van de Stad Peer of de Koninklijke Harmonie van Peer. Alsook worden er elk jaar orgelconcerten gegeven. Ook de beiaardconcerten in de zomermaanden lopen in de kijker.

Scholenbezoeken met rondleidingen door de diverse scholengemeenschappen om jongeren wegwijs te maken in de religieuze gebruiken hebben jaarlijks plaats.

3.2. Sint-Trudo Grote-Brogel

De Sint-Trudokerk te Grote-Brogel is geklasseerd als monument. Compartimentering van het kerkgebouw is zowel functioneel als architecturaal niet wenselijk, zo niet uitgesloten. De kerk leent zich dan ook niet gemakkelijk tot nevenbestemming.

De kerk zal ter beschikking blijven voor de plaatselijke geloofsgemeenschap voor de zondagsvieringen, begrafenissen, huwelijken, communies, vormsels en dopen. Eveneens wordt de kerk gebruikt voor de repetitie van het kerkkoor.

Er wordt samengewerkt met de parochieraad om de nodige invullingen te kunnen bewerkstelligen, de kerk een bijzondere plaats te geven en de kerk trachten te behouden als middelpunt van de gemeenschap. Dit wordt geconcretiseerd door het openstellen van de kerk voor scholen en rondleidingen.

Het ter beschikking stellen van de kerk aan andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen voor religieuze activiteiten is een mogelijkheid mits uitdrukkelijke toestemming van het bisdom.

3.3. Sint-Trudo Wijchmaal

De Sint-Trudokerk van Wijchmaal blijft in de eerste plaats een kerk met eredienst. De bisschop van Hasselt gaf positief advies voor de nevenbestemming van de Sint-Trudokerk van Wijchmaal op 1 maart 2023, op voorwaarde dat er goede afspraken gemaakt worden tussen kerkfabriek en de gebruikers over prioriteit voor de eredienst en de aard van de activiteiten die er zullen doorgaan. Deze moeten in overeenstemming zijn met de eigenheid van het gebouw, dat een gebouw is van de eredienst.

3.4. Sint-Hubertus Erpekom

Ook de Sint-Hubertuskerk van Erpekom blijft in de eerste plaats een kerk voor de eredienst. Daar een zaalkerk zich vlugger leent tot nevenbestemming, kan in de toekomst verder onderzoek naar nevenbestemming en/of herbestemming gevoerd worden.

3.5. Sint-Ursula Kleine-Brogel

De Sint-Ursulakerk is geklasseerd als monument. Compartimentering van het kerkgebouw is zowel functioneel als architecturaal niet wenselijk, zo niet uitgesloten. De kerk leent zich dan ook niet gemakkelijk tot nevenbestemming.

De kerk zal ter beschikking blijven voor de plaatselijke geloofsgemeenschap voor de eucharistievieringen, begrafenissen, huwelijken, communies, vormsels en dopen. Ook kan de kerk uitzonderlijk gebruikt worden voor opvoeringen. Daarnaast blijft de kerk overdag open zodat mensen er kunnen bezinnen of tot rust komen. Er wordt samengewerkt met de parochieraad om de nodige invullingen te kunnen geven, de kerk een bijzondere plaats te geven en de kerk trachten te behouden als middelpunt van de gemeenschap (gezinsvieringen, activiteiten voor misdienaars en vormelingen,...).

Het ter beschikking stellen van de kerk aan andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen voor religieuze activiteiten is een mogelijkheid mits uitdrukkelijke toestemming van het bisdom.

3.6. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer

De Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen kerk Linde-Peer is niet geklasseerd als monument. Compartimentering van het kerkgebouw is zowel functioneel als architecturaal niet wenselijk, zo niet uitgesloten. De kerk leent zich dan ook niet gemakkelijk tot nevenbestemming.

De kerk zal ter beschikking blijven voor de plaatselijke geloofsgemeenschap voor de eucharistievieringen, begrafenissen, huwelijken, communies, vormsels en dopen. Ook kan de kerk uitzonderlijk gebruikt worden voor opvoeringen en meer opengesteld worden in de vorm van rondleidingen, toelichtingen en schoolbezoeken. Er zal samengewerkt worden met de parochieraad om de nodige invullingen te kunnen bewerken, de kerk een bijzondere plaats te geven en de kerk trachten te behouden als middelpunt van de gemeenschap.

Het ter beschikking stellen van de kerk aan andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen voor religieuze activiteiten is een mogelijkheid mits uitdrukkelijke toestemming van het bisdom.

3.7. Sint-Jozef Wauberg

De Sint-Jozefkerk zal zo lang mogelijk behouden worden als parochiekerk. In een nog verdere toekomst leent dit gebouw zich omwille van de grote oppervlakte en het snel opwarmen eventueel tot ander pastoraal gebruik en kan een eventuele nevenbestemming en/of herbestemming onderzocht worden.

3.8. Schematisch overzicht

KERK	STATUUT KERK
Sint-Trudo Peer	Zondagskerk – Verering Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën Valorisatie Nevenbestemmingen : museum kerkschatten, parochiesecretariaat, repetities zangkoren en muziekgroepen, orgellessen, pianolessen, recepties parochiale activiteiten, belevingsruimte in de toren, tentoonstellingen, concerten in samenwerking met BICC Stad Peer, Torenfeesten, orgel- en beiaardconcerten, scholenbezoeken, rondleidingen met stadsgids
Sint-Trudo Grote-Brogel	Parochiekerk Valorisatie Nevenbestemming : repetities zangkoren en muziekgroepen, recepties parochiale activiteiten, scholenbezoeken, tentoonstellingen, concerten in combinatie met

	cafeteria
Sint-Trudo Wijchmaal	Parochiekerk Nevenbestemming: verdere realisatie project met koepel Sint-Elisabeth, concerten, tentoonstellingen van verenigingen, repetities van zangkoren en muziekgroepen, recepties parochiale activiteiten
Sint-Hubertus Erpekom	Annexe Nevenbestemming: repetities van zangkoren en muziekgroepen, recepties parochiale activiteiten, concerten en tentoonstellingen
Sint-Ursula Kleine-Brogel	Parochiekerk Valorisatie Nevenbestemming : medegebruik, concerten, tentoonstellingen van verenigingen, repetities van zangkoren en muziekgroepen, recepties parochiale activiteiten
Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Linde-Peer	Parochiekerk Valorisatie Nevenbestemming : Medegebruik, recepties parochiale activiteiten, concerten en tentoonstellingen, rondleidingen en schoolbezoeken
Sint-Jozef Wauberg	Parochiekerk Nevenbestemming: gebruik van de weekkapel door Syrisch Orthodoxe kerk, orkest, repetities van zangkoren en muziekgroepen, recepties parochiale activiteiten, concerten en tentoonstellingen

4. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Er zal een stuurgroep kerkenbeleidsplan, met vertegenwoordiging van de pastoraal, het CKB, het bisdom Hasselt en de stad Peer eventueel aangevuld met externe experts, opgericht worden om samen met de betrokken kerkfabrieken de verschillende neven- en/of herbestemmingstrajecten te begeleiden om zo te komen tot waardige neven- en/of herbestemmingen. Het onderzoek naar neven- en/of herbestemming voor de kerken van Erpekom en/of Wauberg gebeurt in participatie met de burgers.

5. BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet moet elk kerkenbeleidsplan tijdens de eerste zes maanden van elke nieuwe legislatuur worden geactualiseerd of herbevestigd.